

**BELİREN YETİŞKİNLERDE AİLE ORTAMI ALGISI VE
AFFEDİCİLİK ÖZELLİKLERİNİN ÖZNEL İYİ OLUŞ
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

Aylin Eke

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Psikoloji Anabilim Dalı
Gelişim Psikolojisi Programı**

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Durmuş Ümmet

**İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eylül,2018**

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Aylin EKE' nin "Beliren Yetişkinlerde Aile Ortamlarının ve Affedicilik Özelliklerinin Öznel İyi Oluşları Üzerine Etkisi" başlıklı tezi 14/09/2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği" nin ilgili maddeleri uyarınca, Psikoloji Anabilim Dalında Yüksek Lisans/Doktora tezi **oy birliğiyle / oy çokluğuyla, başarılı / başarısız** olarak kabul edilmiştir.

Unvanı, Adı ve Soyadı

Üye (Tez Danışmanı) : Dr. Öğr. Üyesi Durmuş ÜMMET

Üye : Doç. Dr. Ferzan CURUN

Üye : Doç. Dr. Figen KARADAYI

İmza

Doç. Dr. Ahu TUNÇEL ÖNKAL

Enstitü Müdürü

 maltepe üniversitesi	ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI		Doküman No	FR-178
			İlk Yayın Tarihi	01.03.2018
			Revizyon Tarihi	
			Revizyon No	00
			Sayfa	iii/28

Revizyon Takip Tablosu

REVİZYON NO	TARİH	AÇIKLAMA
00	01.03.2018	İlk yayın.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

15/10/2018

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarından bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; çalışmamın Maltepe Üniversitesinde kullanılan "bilimsel intihal tespit programı" ile tarandığını ve öngörülen standartları karşıladığını beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

(Islak İmza)

Öğrencinin Adı ve Soyadı

Aylin EKE

Hazırlayan İlgili Birim	Kalite Koordinatörü Dr. Öğr. Üyesi Şafak GÜNDÜZ	Kurumsal Yetkili Prof. Dr. Belma AKŞİT
----------------------------	--	---

(Doküman No: FR-178; Yayın Tarihi: 01.03.2018; Revizyon Tarihi: ; Revizyon No:00)

tez
By: Aylin EkeAs of: Sep 4, 2018 10:07:14 AM
9,044 words - 118 matches - 54 sources

Similarity Index

14%

Mode: Similarity Report ▾

paper text:

ÖZ BELİREN YETİŞKİNLERDE AİLE ORTAMLARININ VE AFFEDİCİLİK ÖZELLİKLERİNİN ÖZNEL İYİ OLUŞLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ AYLİN EKE

YÜKSEK LİSANS TEZİ GELİŞİM PSİKOLOJİSİ ANA BİLİM DALI DANIŞMAN: DR.

7

ÖĞR. ÜYESİ DURMUŞ ÜMMET MALTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, 2018 Bu araştırmada ise beliren yetişkinlerin (18-25 arası) aile ortamlarının ve affedicilik özelliklerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile ilişkisini incelemek amaç edinilmiştir. Bu genel amaç çerçevesinde ayrıca beliren yetişkinlerin öznel iyi oluşlarının bazı demografik değişkenlerine göre değişip değişmediği de ele alınmıştır. Araştırmanın amacı bağlamında; ilişkisel tarama modeline göre kurgulanan araştırmanın çalışma grubunu, araştırmaya gönüllü olarak katılan 18-25 arasındaki 309'u kadın, 105'i

erkek olmak üzere toplam 414 kişi oluşturmaktadır. Verileri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen

16

Kişisel Bilgi formuna ek olarak Affedicilik Ölçeği, Aile Ortamı

Ölçeği ve Öznel İyi Oluş Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen

47

bulgular incelendiğinde; beliren yetişkinlerin affedicilik özellikleri ile aile ortamı ölçeği birlik-beraberlik

alt boyut puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür.

2

Ancak aile ortamı ölçeği denetim alt boyut puanlarının öznel iyi oluşla negatif ilişkisinin anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Diğer yandan beliren yetişkinlerin affedicilik puanları

ile öznel iyi oluşları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

4

Uyandır -
Dr. Öğr. Üyesi Durmuş Ümmet/133

TEŞEKKÜR

Gerek lisans, gerekse yüksek lisans eğitimim boyunca yanımda olan, aldığım her türlü kararlarda beni hep destekleyen ve benim hep arkamda olan aileme ne kadar teşekkür etsem azdır.

Hayat tesadüflerle dolu ve her tesadüf sizi sonsuz güzelliklere çıkarıyor. Kendimi yetiőtirmek üzere aldığım bir eğitim sayesinde tanıştığım ve bu zorluk yüksek lisans dönemimde her zaman desteğini hissettiğim tez danışmanım Sn. Durmuş Ümmet'e çok teşekkür ediyorum.

Tez çalışmama gönüllü katılanlara, tezin ortaya çıkmasında her türlü fikirleri ile yolumu aydınlatan canım dostlarıma da bir kez daha teşekkür ederim.

Psikolog Aylin EKE

Eylül 2018

ÖZ

BELİREN YETİŞKİNLERDE AİLE ORTAMLARININ VE AFFEDİCİLİK ÖZELLİKLERİNİN ÖZNEL İYİ OLUŞLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Aylin Eke
Yüksek Lisans Tezi
Psikoloji Anabilim Dalı
Gelişim Psikolojisi Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Durmuş Ümmet
Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018

Bu araştırmada ise beliren yetişkinlerin (18-25 arası) aile ortamlarının ve affedicilik özelliklerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile ilişkisini incelemek amaç edinilmiştir. Bu genel amaç çerçevesinde ayrıca beliren yetişkinlerin öznel iyi oluşlarının bazı demografik değişkenlerine göre değişip değişmediği de ele alınmıştır. Araştırmanın amacı bağlamında; ilişkisel tarama modeline göre kurgulanan araştırmanın çalışma grubunu, araştırmaya gönüllü olarak katılan 18-25 arasındaki 309'u kadın, 105'i erkek olmak üzere toplam 414 kişi oluşturmaktadır. Verileri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi formuna ek olarak Affedicilik Ölçeği, Aile Ortamı Ölçeği ve Öznel İyi Oluş Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde; beliren yetişkinlerin affedicilik özellikleri ile aile ortamı ölçeği birlik-beraberlik alt boyut puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür. Ancak aile ortamı ölçeği denetim alt boyut puanlarının öznel iyi oluşla negatif ilişkisinin anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Diğer yandan beliren yetişkinlerin affedicilik puanları ile öznel iyi oluşları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi bulgularına göre de, aile ortamı ve affediciliğin beliren yetişkinlerin öznel iyi oluşlarında anlamlı yordayıcı değişkenler olduğu belirlenmiştir. Ayrıca beliren yetişkinlerin öznel iyi oluşlarının cinsiyet, yaş, okunan bölüm, kardeş sayısı, anne ve babanın eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde değişmediği görülmüştür. Elde edilen bu bulgular ilgili literatür ve benzer çalışma bulguları çerçevesinde tartışılarak çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: 1. Beliren yetişkin, 2. Affedicilik, 3. Aile ortamı, 4. Öznel iyi oluş, 5. Pozitif psikoloji

ABSTRACT

THE EFFECT OF FAMILY ENVIRONMENT AND FORGIVENESS ON THE SUBJECTIVE WELL-BEING IN EMERGING ADULTHOOD

Aylin Eke
Master Thesis
Psychology Department
Developmental Psychology Programme
Advisor: Dr. Durmuş Ümmet
Maltepe University Institute Of Social Science, 2018

In this study, it is aimed to examine the relationship between family environments and forgiveness traits of young adults (aged 18 to 25) and their subjective well-being levels. Within this general purpose, it was also discussed whether the subjective well-being of young adults depended on some demographic variables. In the context of the purpose of the study; the study group, which is composed according to the relational screening model, consists of 414 people (309 female and 105 male) aged between 18-25 years voluntarily participating in the research. In addition to the Personal Information form developed by the researchers in order to collect the data, the Forgiveness Scale, the Family Environment Scale and the Subjective Well-Being Scale were used. When the findings are examined, it has been found that there was a significant positive relationship between the sub-dimension scores of union-cooperation of the forgiveness of young adults and family environment scale.

However, it was determined that the negative relationship of the sub-dimension scores of family environment scale and subjective well-being were not significant. On the other hand, it has been found that there is a significant positive correlation between forgiveness scores and subjective well-being of emerging adults. According to the findings of the Hierarchical Regression Analysis, it was determined that the family environment and the forgiveness are meaningful for the emerging adults. Besides, subjective well-being of young adults did not change significantly according to gender, age, study department, number of siblings, education level of parents. These findings were discussed within the framework of the related literature and similar studies and various suggestions were made.

Keywords: 1. Young adults, 2. Forgiveness, 3. Family Environment, 4. Subjective Well-Being, 5. Positive Psychology

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	ii
İLKE VE ETİK KURALLARA UYUM BEYANI	iii
İNTİHAL RAPORU	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ÖZGEÇMİŞ	xi
BÖLÜM 1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem	1
1.1.1. Öznel İyi Oluş	5
1.1.2. Affedicilik	6
1.1.3. Aile Ortamı	9
1.1.3.1. Demokratik Anne-Baba Tutumu	11
1.1.3.2. Aşırı Koruyucu Anne-Baba Tutumu	11
1.1.3.3. Tutarsız Anne-Baba Tutumu	11
1.1.3.4. Otoriter Anne-Baba Tutumu.....	12
1.1.3.5. Reddedici Anne-Baba Tutumu	12
1.1.3.6. Hoşgörülü Anne-Baba Tutumu	12
1.1.4. Beliren Yetişkinlik.....	13

1.2. Tezin Amacı.....	15
1.3. Tezin Önemi.....	15
1.4. Sınırlılıklar	16
1.5. Varsayımlar.....	16
1.6. Tanımlar	16
1.6.1. Öznel İyi Oluş.....	16
1.6.2. Aile Ortamı	16
1.6.3. Affedicilik.....	16
1.6.4. Beliren Yetişkinlik.....	17
BÖLÜM 2. YÖNTEM.....	18
2.1. Araştırma Evreni ve Örneklem	18
2.2. Kullanılacak Veri Toplama Araçları.....	18
2.2.1. Kişisel Bilgi Formu.....	18
2.2.2. Öznel İyi Oluş Ölçeği	18
2.2.3. Aile Ortamı Ölçeği.....	19
2.2.4. Affedicilik Ölçeği	20
2.3. İşlem.....	20
2.4. Verilerin Çözümlemesi	21
BÖLÜM 3. BULGULAR	22
BÖLÜM 4. SONUÇ VE TARTIŞMA.....	30
EKLER.....	39
EK.1. Kişisel Bilgi Formu	39
EK.2. Aile Ortamı Ölçeği	41

EK.3. Özneİ İyi Oluş Ölçeği.....	42
EK.4. Affedicilik Ölçeği.....	46
KAYNAKÇA.....	47

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 3.1. Cinsiyet, Yaş, Kardeş Sayıları, Anne ve Baba Eğitim Düzeyleri Değişkenleri için Frekans ve Yüzde Değerleri.....	22
Tablo 3.2. Aile Ortamı, Affedicilik ve Öznel İyi Oluş Ölçeklerine Ait Örneklem Sayısı, Minimum-Maksimum Değerleri, Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Standart Hata Değerleri.....	24
Tablo 3.3. Öznel İyi Oluş ile Affedicilik ve Aile Ortamı Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki İlişkileri Belirlemek İçin Yapılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Hesabı Sonuçları	25
Tablo 3.4. Öznel İyi Oluş Puanlarının Yordanması	25
Tablo 3.5. Genç Yetişkinlerin Öznel İyi Oluş Puanlarının Cinsiyetlerine Göre Değişip Değişmediğini Görebilmek İçin Yapılan Bağımsız Grup T Testi Bulguları	26
Tablo 3.6. Öznel İyi Oluş Puanlarının Yaşa Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	27
Tablo 3.7. Genç Yetişkinlerin Öznel İyi Oluş Puanlarının Kardeş Sayılarına Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	27
Tablo 3.8. Genç Yetişkinlerin Öznel İyi Oluş Puanlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	28
Tablo 3.9. Genç Yetişkinlerin Öznel İyi Oluş Puanlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	29

ÖZGEÇMİŞ

Aylin EKE

Psikoloji Anabilim Dalı

Eğitim

İs: FMV Işık Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi

Psikoloji Bölümü Ocak-2015

Lise: FMV Erenköy Işık Lisesi

İş/İstihdam

2016-2017 Aktif Psikoteknik Değerlendirme Merkezi - Psikolog

2017-2018 Maya Psikoteknik Değerlendirme Merkezi - Kurucu/Psikolog

2017- 4P1K Dergisi - Danışman/Psikolog

Mesleki Birlik/Dernek Üyelikleri

2012 Türk Psikologlar Derneği

2013 Çak Bi Pati Derneği

2018 Rehber Köpekler Derneği

Yayımlanan ve Diğer Bilimsel/Sanatsal Faaliyetler

Peker, M., Booth, R. W., & Eke, A (2018). Relationships among self-construal, gender, social dominance orientation and interpersonal distance, *Journal of Applied Social Psychology*. (SSCI, IF: 1.23)

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı: Bakırköy 1990

Cinsiyet: K

Yabancı Diller: İngilizce

E-posta: aylineeke@gmail.com

BÖLÜM 1. GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlıkları ve varsayımlarına yer verilmiştir.

1.1.Problem

Bireyin kişiliğinin, içine doğup büyüdüğü aile ortamında şekillendiği, başka bir ifade ile yetişkinlik özelliklerimizin kökenlerinin çocukluğumuzun en temel deneyimlerini yaşadığımız aile ortamında biçimlendiği söylenebilir. Bireyin yaşamını doyurucu şekilde algılaması ve pozitif duyguları negatif duygulara göre daha çok deneyimlemesi olarak ifade edilebilecek öznel iyi oluşun da temellerinin ailede atıldığı ileri sürülebilir. Aile ortamında kazanılan özellik ve davranış örüntüleri, bireyin gelişimine katkıda bulunmaktadır. Bu davranış özelliklerinden biri olan affedicilik kavramı ile gerek bireyin kendine yönelik gerekse etrafına karşı olan tutumlara karşı nasıl tepkide bulunacağı yönünde tahminde bulunulabilir. Beliren yetişkinlik dönemi ise bireyin ergenlik dönemi özelliklerinin tamamlandığı ancak henüz yetişkin gelişim görevlerini kazanmadığı bir evredir. Kendi içinde bir takım gelişim ödevleri olan beliren yetişkinlerin sahip oldukları özelliklerde de ailenin önemi açıktır.

Aile bir sistem olarak değerlendirilir ve içinde yer alan bireylerin hem kendi içlerinde hem de ailenin bütünü ile daima bir etkileşim halindedir (Gladding, 2015). Bireyin öznel iyi oluşu, benlik algısı, yaşam doyumu, affedicilik gibi özelliklerinin şekillendiği ve geliştiği yer aile ortamıdır. Bir başka deyişle; algılanan aile ortamı, aile içi iletişim ve bu etkileşim sonucu rollerin dağılımı bireyin kendini gerçekleştirmesinde oldukça önemlidir. Yapılan bir araştırmaya göre, üniversite öğrencilerinin ve ergenlerin algıladıkları anne-baba tutumunun yaşam doyumunu olumlu etkilediğini göstermektedir (Young ve Miller, 1995). Çocuk, aile içinde ebeveynlerini gözlemleyerek ve rol model olarak büyür. Bu yüzden, aile ortamının ve işlevlerinin sağlıklı bir şekilde yürütmesi önemlidir. Buna ek olarak, algılanan aile ortamı ve anne-baba tutumları bireyin yetişkinlik dönemindeki iyi oluşunu biçimlendirdiği ifade edilebilir. Bireyde oluşan özsaygı anne-baba tutumları ve aile ortamı ile biçimlenmektedir (Türkmen, 2011).

Kağıtçıbaşı'nın (2012) ortaya attığı Aile Değişimi Kuramı, aileyi kültür/yaşam koşulları, aile değerleri, aile yapısı, aile etkileşimi ve sosyalleşme ile benlik-öteki ilişkileri alt başlıklar altında inceleyerek aileye sistematik şekilde yaklaşarak ailenin hem psikolojik hem de sosyal özelliklerini incelemektedir.

Ailenin sosyal nitelikleri aile yapısı açısından, psikolojik özellikleri ise etkileşim ve sosyalleşme bazında düşünülen aile yapısı açısından ele alınmaktadır. Genel kuramsal çerçevede önemli olan ailenin içinde bulunduğu koşullar ve aile kültür yapısının olduğu söylenebilir. Aile yapısı hem aile içi işleyişi sağlamakla kalmayıp aile sisteminin önemli bir unsuru olarak değerlendirilmektedir.

Bronfenbrenner'in ekolojik bakış açısına göre, bireyin gelişimini anlayabilmek için sadece bireyi değil içinde bulunduğu çevresini de anlamak gerekir (Obalar ve Ada, 2010). Buna göre; bireyin büyüme ve gelişimi iç ve dış etkiler olarak sayılabilen sosyal ve kültürel etkileşimlerle ele alınmalıdır. Her bir sosyal ve kültürel sistem diğer sosyal ve kültürel sistemlerin etkisindedir. Bronfenbrenner, çeşitli ve değişik büyüklükteki çevrenin, sosyal ve kültürel ortamın bireyin gelişimine etkisini önemle vurgulamış ve bu değişik büyüklükteki çevreyi mikro, mezo, ekso ve makro sistem olarak ayırmıştır (Härkönen, 2007). Çocuğa en yakın çevre mikro-sistem olup, çocuğun ailesi ile sürekli olarak direk iletişim ağı oluşturduğu –örnek olarak yaşanan ev ortamı verilebilir- bir sistem olarak tanımlanabilir. Ailenin tutumu ve davranışları çocuğun gelişimini ve düşüncelerini etkilerken, aynı zamanda çocuk da ailesini etkilemektedir.

Bronfenbrenner bu durumu çift yönlü etkileşim olarak açıklamıştır (Härkönen, 2007). Mezo-sistem ise çocuğun ilişki kurduğu insanlar ve onların kendi içlerindeki ilişkilerini inceler. Başka bir deyişle, mikro-sistemlerin sistemi de denebilir. Örnek olarak ev-okul ilişkileri veya ev-komşu ilişkileri verilebilir. Ekso-sistem ise, çocuğun direk içinde olmadığı ancak gelişimini dolaylı olarak etkileyen süreçlerle ilgilidir. Çocuk için, anne veya babanın çalıştığı yer ile ev arasındaki ilişkinin etkisi ekso-sisteme örnek gösterilebilir. Ailenin de içinde bulunduğu toplumsal durumlar, kültürel olgu ve ideolojilerin çocuğun gelişimine etkisine bakan son sistem ise makro-sistemdir (Härkönen, 2007).

Toparlamak gerekirse, ekolojik yaklaşıma göre; bireyin gelişimini sırf bireye bağlı olarak değil, aynı zamanda içinde bulunduğu çevreyi de ele alarak incelemek gerekir (Obalar & Ada, 2010). Birey, içinde bulunduğu ortam ile etkileşim sonucu gelişir ve büyür. Dolayısıyla onu anlamak için hem kendisini hem de çevresini bir bütün olarak ele alınması daha doğru olacaktır.

Freud kişilik gelişimini çeşitli dönemlere ayırarak açıklamıştır. Bu dönemler kendi içlerinde belirli süreçlerden geçerek devamlılık göstermekte ve her bir dönemin kendine özgü özelliklere sahip olduğunu belirtmiştir. Psikoseksüel gelişim kuramına göre, bireyin ilk yıllarında kazanılan deneyimler, yaşamının ileriki dönemlerine etkilemektedir. Her bir dönemde kazanılması gereken görev ve ihtiyaçlar vardır ve ileriki dönemlerde sağlıklı gelişimi açısından bahsedilen ihtiyaç ve görevlerin karşılanması beklenmektedir (Coşkun, 2010).

Erikson'un ortaya attığı psikososyal gelişim kuramı, Freud'un psikoseksüel gelişim kuramına ek olarak bireyin gelişimini etkileyen sosyal çevrenin varlığının da değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Erikson; bireyin davranışlarının gelişmesi ve şekillenmesinde bireyin içinde yaşadığı kültürün oldukça önemli olduğunu ve aynı zamanda davranışların kökeninde biyolojik temellerinin de varlığını savunmuştur (Coşkun, 2010). Erikson'a göre insan, evreler içerisinde gelişimini yaşam boyu sürdürmektedir. Bu evreleri sekiz gelişim dönemine ayırarak açıklayan Erikson, bireyin herhangi bir evredeki gelişimini tamamlayabilmesi için o evredeki çatışmanın üstesinden gelmesi gerektiğini savunmaktadır. Böylelikle birey bu çatışmalarla başa çıkarak sağlıklı bir kişilik yapısı geliştirebilecektir. Psikososyal gelişim kuramı evreleri şu şekilde sıralanmaktadır: temel güvene karşı güvensizlik duygusu (0-1 yaş), özerkliğe karşı kuşku ve utanç duygusu (1-3 yaş), girişimciliğe karşı suçluluk duygusu (3-6 yaş), başarılı olmaya karşı yetersizlik duygusu (7-11 yaş), kimlik kazanmaya karşı kimlik karmaşası (11-17 yaş), yakınlığa karşı yalıtılmışlık (17-30 yaş), üretkenliğe karşı durgunluk (30-60 yaş) ve benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk (60+ yaş). Araştırma örneğimizde yer alan katılımcıların yaşlarını kapsayan gelişim dönemi altıncı evre olan yakınlığa karşı yalıtılmışlık evresi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kısaca bahsetmek gerekirse, ergenlik döneminde kimlik arayışında olan ve oluşturmaya çalışan birey başkalarıyla da ilişkiler kurmaya ve toplum içine karışmaya başlamaktadır. Bireyin yaşamında evlilik, iş kariyeri, okul kariyeri gibi çeşitli dönemler önemli hale gelmeye başlamaktadır. Bu dönemselsel geçişleri atlatmasında bireyin çevresi ve ailesine de sorumluluklar düşmektedir (Gürses ve Kılavuz, 2011).

Bireyin yaşam kalitesi ve doyumunu temel ihtiyaçları gerçekleştirdikçe oluşur. Maslow; bu temel ihtiyaçları hiyerarşik bir düzenle ele almış olup sırasıyla fizyolojik, güvenlik, ait olma ve sevgi, saygı ve kendini gerçekleştirme ihtiyaçları olarak tanımlamıştır (Çivitçi, 2012). Maslow'a göre, insanların psikolojik ve biyolojik ihtiyaçları içsel olarak tanımlanmaktadır Bir ihtiyacın tamamlanabilmesi için, onun altında bulunan ihtiyaçların karşılanması gerekmektedir. (İlhan, 2009). Burada önemli olan nokta, her bir basamakta yer alan ihtiyaçların sırayla doyuma ulaşmasıdır.

Hiyerarşinin üst basamaklarına çıktıkça çevrenin önemini vurgulayan Maslow'a göre, beş temel ihtiyaçlar karşılanmadığında psikoz ve nevrozların ortaya çıkacağını belirtmektedir. Kendini gerçekleştiren bireylerin çevreye daha az bağımlı, daha az minnet duygusu yaşayan, davranışlarını kendi yönlendiren ve daha bağımsız davranan bireyler olduğunu söylemiştir. Buna ek olarak; başkalarına bağımlı olmayan kişilerin daha az kaygı hissettiklerini, düşmanca tavırlar sergilemenin daha az olduğunu ve diğer insanlar tarafından daha az onaylanma ihtiyacı hissettiklerini belirtmiştir (akt. Kermen,2013)

Temelde yer olan fizyolojik ihtiyaçların doyumunu ile birey, kendini güvende hissedip, ait olma ve sevilme duyguları ile benliğini geliştirebilir ve öznel iyi oluşunu arttırabilir. Yapılan pek çok araştırmaya göre, öznel iyi oluş ile psikolojik ihtiyaçlar arasında bir ilişkinin varlığını göstermektedir (Çivitçi, 2012). Yaşam doyumundaki önemli nokta, kişinin seçtiği parametrelere göre yaşamının niteliği hakkında değerlendirme yapmasıdır.

Pozitif duygular ve doyumla ilgili bilişsel yargılar, iş/evlilik gibi yaşam alanlarıyla bağlantılı olabilmekte ve tümü genel yaşam doyumunu göstermektedir (Çivitçi, 2012).

1.1.1. Öznel İyi Oluş

Kişisel bir değerlendirme olarak açıklanan öznel iyi oluş kavramı; geçmişten süregelen bir araştırma konusu olsa da özellikle son dönemde pozitif psikolojiye artan ilgi ile pek çok araştırmanın konusu olmuş ve araştırılmaya da devam edilmektedir.

Öznel iyi oluş, bireylerin yaşam doyumlarına ve pozitif-negatif duygulanımlarına ilişkin genel değerlendirmelerdir (Diener, 1984). Bu genel değerlendirme, kişilerin olaylara verdiği tepkileri, duygu durumlarını, yaşam doyumları hakkında bilişsel yargıları ve evlilik / iş gibi duygusal yaşam doyumlarını içermektedir (Diener, Oishi ve Lucas, 2003). Bir başka deyişle; öznel iyi oluş, bireyin kendi bakış açısıyla ortaya çıkan ve hayatlarına yönelik yaptıkları değerlendirmeler bütünüdür (Lucas, ve Diener, 2004). Yapılan bu değerlendirme, bireydeki yargıların oluşmasında ve bireyin kendi standartlarını belirlemede etkili olmaktadır (Diener ve ark., 1985). Bu standartlar, kişiden kişiye değişebileceği gibi, toplum tarafından önem verilen genel yargılardan da oluşabilir.

Genel yargı ve standartların, bireyin kendini gerçekleştirme ile uyumlu olması sonucunda öznel iyi oluşun ve dolayısıyla yaşam doyumunun da yüksek olacağı söylenebilir. Başka bir araştırmaya göre öznel iyi oluş, bireyin kendi yaşamını olumlu ve/veya olumsuz yönleriyle değerlendirme sonucunda elde ettiği doyum olarak da tanımlanabilmektedir (Cihangir-Çankaya, 2005). Değerlendirmeyi birey kendisi yaptığı için öznellik olgusu ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle öznel iyi oluş terimi kullanılmaktadır.

Öznel iyi oluş bilişsel ve duyuşsal olarak iki alt boyuttan oluşmaktadır (Bushi, 2016). Yaşam doyumunu, öznel iyi oluşun bilişsel boyutu olarak değerlendirilirken; bireyin yaşadıkları ve deneyimledikleri olumlu/olumsuz olaylar da duyuşsal olarak değerlendirmesi şeklinde tanımlanmaktadır.

Öznel iyi oluş kavramı ile oldukça sık bir arada değerlendirilen bir başka kavram olan psikolojik iyi oluş kavramının yaşam tutumları açısından değerlendirilen çok boyutlu bir yapı olarak değerlendirildiğini söylemek mümkündür (Ryff, 1989). Benlik algısı, kişilerarası iletişim, özerklik duygusu, yaşam anlamı ve doyum gibi alt boyutların genel değerlendirilmesini içermektedir (Ryff, 1995). Bir başka deyişle, öznel iyi oluş olumlu veya olumsuz duygulanımlara odaklanırken, psikolojik iyi oluş da tutumlar ön plandadır.

Waterman'a (1993) göre psikolojik iyi olma, bireyin gelişimini sürdürme adına hayata karşı çabalaması şeklindedir. Jung ise, psikolojik olarak sağlıklı birey olma koşulunu; kişinin içinde bulunduğu yaşam koşullarında gelişim dönemlerinin getirdiği gereklilikleri gerçekleştirilmesi olarak bahsetmektedir (Cenkseven & Akbaş, 2007).

Bireyin yaşamındaki olumlu ve olumsuz değişimler ve olayların dağılımı, ruhsal sağlığını değerlendirme de oldukça önemlidir.

Olumlu duygu ve davranışlar bireyin sosyal yaşamında başarılı ilişkilere sahip, duygu durumunun iyi olduğunu belirtirken; olumsuz duyguları yoğun yaşayanların da öznel iyi oluş durumlarının ve benlik algılarının düşük olduğunu gösterdiğini söylemek mümkündür (Bushi, 2016).

Bireylerin belirli amaçlara bağlı olarak yaşamlarına devam etmeleri, amaçlarını gerçekleştirmelerine dair inançları ve buna yönelik harekete geçmeleri kendi yaşamlarından aldıkları doyumu arttırmaktadır. İlgili alan yazın tarandığında; yaşam amacı belirleme ve gerçekleştirme ile ihtiyaç doyumu, öznel iyi oluş, akademik başarı arasında olumlu bir ilişki bulunduğunu söylemek mümkündür (İlhan & Özbay,2010).

Tüm bunlara ek olarak, yapılan başka çalışmalarda öznel iyi oluş ile anlamlı düzeyde ilişkisi çıkan iki kişilik özelliği olarak dışadönüklük ve nevroz olarak bulunmuştur (Doğan, 2013).

1.1.2. Affedicilik

Son dönemde özellikle pozitif psikolojinin gelişmesi ile birlikte affetme kavramı ile giderek daha çok ilgi odağı olmaya başlamıştır. Önceleri daha çok felsefe ve din araştırmalarının konusu olarak karşımıza çıksa da sosyal psikoloji, özellikle son dönemde popüler olan benlik psikolojisi ve pozitif psikolojinin de araştırma konusu haline gelmiştir (Sarıçam & Akın, 2013). Gable ve Heidth (2005; akt. Alpay, 2009) bağışlamanın son dönemde bu kadar önem kazanmasını sosyal bir kişilik özelliği olarak ele alınması şeklinde açıklamışlardır. Meninger ise (1996; akt. Alpay,2009) bağışlama kavramının felsefe, din, psikoloji, ahlak bilimi ve siyasi yapılarda temel bir kavram olduğunu söylemiştir.

McCullough ve Witvliet'e göre (2002; akt. Alpay, 2009) bağışlama kavramını üç anlamda kullanabilmektedir. İlkini kişilik özelliği olarak, ikincisi spesifik bir çatışmaya

tepkisel olarak, üçüncüsü de sosyal birimlerin temel özelliği olarak değerlendirilebileceği şeklinde vurgulamışlardır.

Bağışlayıcılığın dini yöntemleri genellikle mağdur kişilerin psikolojik durumlarını incelerken, psikolojik yaklaşımlar hem mağdurun hem de bağışlamanın psikolojisini ve etkileşimlerini incelemektedir (Kara, 2009).

Alpay (2009), bağışlamanın iki açıdan incelendiğini belirtmiştir. İlki, kişinin kendini affetmesi ki bu durum daha çok din ve felsefe alanlarının çalışmalarını oluşturmaktadır. İkincisi ise psikoloji ve felsefe açısından incelenen, kişinin kendisini inciten başka birisini affetmesi durumudur. Bu bakımından bağışlamanın felsefede ahlak ile ilgili olarak ele alındığını söylemek mümkündür (Enright& Fitzgibbons, 2000). İyi ve doğruyu aramak ve ona göre davranmak olarak açıklandığı zaman 'erdemli ve ahlaklı olma' olgusu, bağışlama da erdemli olmanın koşullarından birisi olarak ele alınmaktadır.

Zaman içerisinde giderek popüler olan ve pek çok alanlarda araştırma konusu olarak ele alınsa da henüz kavramsal bir affetme tanımı net olarak karşımıza çıkmamaktadır (Macaskill,2005). Erarslan Çapan & Arıcıoğlu (2014) tarafından yapılan araştırmada affetme kavramının tanımı şu şekilde verilmiştir: 'Affetme: bireyin kendisine veya çevresine zarar veren negatif duygulardan kendi isteği ile vazgeçmesi ve bu duygulardan arınması ya da olumlu duygulara dönüşmesi olarak tanımlanabilir. (Enright 1996; McCullough, Pargament ve Thoresen, 2000; Rye ve Pargament, 2002)'. Hem affedenin, hem de affedilenin psikolojisinin araştırıldığı affetme kavramının aynı zamanda bireyler için iyileştirici bir yönü olduğunu ve sağlam temelli ilişkiler için gerekli bir olgu olarak karşımıza çıktığı söylenebilmektedir (Kara,2009). Bireyde oluşan olumsuz düşünce, duygu ve davranışların yerini olumlu duygu ve davranışlara bırakıyor olması, affetme kavramının iyileştirici yönünü göstermektedir (Erarslan Çapan&Arıcıoğlu,2014).

Psikolojik açıdan affetme, pek çok bileşenden oluşmaktadır. Bunlardan bazıları, kişilik özellikleri, kişinin yaptığı hatalarının farkındalığı, bireyin başkaları tarafından affedilmiş olması olarak sayılmaktadır.

Olumsuz kişilik özelliklerine sahip ve kendilerini mağdur olarak hisseden bireylerin affetme eğilimlerinin az olduğunu söylemek mümkündür. Başka deyişle, olumlu kişilik özelliklerine sahip ve kendileri ile barışık olanların da affetmeye daha yatkın olduğunu belirtilmektedir (Kara, 2009). İnsanların uyumlu bir şekilde yola devam etmelerini kolaylaştıran bazı özellikler vardır. Kişilik özellikleri kadar affedicilik ve psikolojik sağlamlık kavramları bu özelliklere örnek olarak verilmektedir.

Affedicilik özelliklerinin; hem kendine, hem çevresindekilere, hem de oluşan duruma yönelik düşünce, duygu ve davranışları kapsayan çok boyutlu bir yapı olması uyumlu ilişkileri kolaylaştıran özelliklerden biri olarak tanımlanmasına sebep olmaktadır (Erarslan Çapan&Arıcıoğlu, 2014).

Kişiler arası ilişkilerde ortaya çıkan affetme kavramı, psikolojik dayanıklılığın göstergesi olarak değerlendirilmektedir (Sarıçam & Biçer, 2015). Bağışlamanın oluşması için çatışma veya incinme duygularının ortaya çıkması gerekmektedir. İlişkiler içerisinde bağışlama kavramından bahsedebilmek için incinme veya çatışma duygusunu yaşayan bir bağışlayıcı partnerin de olması gerekmektedir (Enright&Coyle, 1998, akt. Alpay, 2009).

Ayrıca duygusal anlamda karşısındakine daha çok bağlılık gösteren bireyin, daha az bağlılık gösteren bireye göre daha fazla affedici davranışlar sergilediği söylenmektedir. (Finkel, Rusbult, Kumashiro ve Hannon, 2002, akt. Toprak, 2013).

Yapılan çalışmalar affetmenin; aile, arkadaş ve romantik ilişkiler gibi kişilerarası ilişkilerin kalitesini arttırdığını ve bireyin psikolojik ve bedensel iyilik halinde olumlu etkiye sebep olduğunu göstermektedir (McCullough ve Witvliet, 2002; akt. Toprak, 2013). Kişi affederek korku, endişe, depresyon gibi olumsuz duygulardan kendini daha kolay soyutlar ve olumsuz düşüncelerden daha az etkilenir (Erarslan Çapan&Arıcıoğlu, 2014). Buna ek olarak; umut, benlik algısı, güven duygusu gibi olumlu duygu ve düşüncelerin çoğalarak bireyin olumlu duygulara odaklanması sağlanmaktadır. Pozitif duygulanım sonucunda da bireyin hem kendisine, hem de çevresine karşı bakış açısının olumsuzdan olumluya doğru yön değiştirdiğini belirtmek mümkündür (Erarslan Çapan&Arıcıoğlu, 2014).

Bugay ve Demir (2010) tarafından yapılan bir araştırmada, üniversite öğrencilerinde hatanın özellikleri ile affetme arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Sırasıyla hatadaki sorumluluk, hatanın yol açtığı sonuçlar ve hatanın kimin yaptığı değişkenlerinin affetme düzeylerini anlamlı şekilde etkilediği sonucuna varılmıştır.

1.1.3. Aile Ortamı

Anne ile babanın çocuklarına yönelik tutumları ve yetiştirme tarzları, çocukların kendi farkındalıklarını ve ebeveynleri ile olan ilişkilerini algılamada oldukça önemli bir role sahiptir (Kulaksızoğlu, 1998). Buna ek olarak, aile ortamı aynı zamanda bireyin hem bedensel, hem de kişilik özelliklerinin gelişimi açısından doğum öncesinden başlayan kapsamlı değişim ve gelişim dönemlerini de kapsar.

Ailenin sosyo-ekonomik durumu, yetiştirme tarzları, kültürel durumları, aile içi etkileşim ve üyelerin birbirleriyle iletişimleri gibi alt unsurlar çocuğun ilerideki yaşantısında bilinçlenmesini, benlik algısını ve öznel iyi oluş düzeylerini oldukça etkilemektedir (Ümmet, 2007).

Bireyin kişilik gelişimi doğumdan itibaren şekillenmeye, sonrasında da öğrenilen davranış örüntüleriyle yerleşmeye başlamaktadır. Bu nedenle aile ortamı ve ebeveyn yetiştirme tutumlarının bireydeki sağlıklı gelişimi açısından önemli bir etkisi olduğunu söylemek mümkündür. Aile ortamındaki iletişim ve etkileşimin önemi çeşitli araştırmalarla bulunmuştur. Aufseeser'in 2006 senesinde yürütmüş olduğu çalışmada, olumsuz ve kapalı iletişimle büyüyen bireylerin, daha riskli bir yapıya sahip olduğunu ve olumsuz davranış bozuklukları sergilemeye daha meyilli olduklarını göstermiştir.

Aile çevresi, aile içi kişilerin birbirleriyle etkileşim halinde oldukları atmosfer olarak tanımlanmaktadır. Aile çevresinin kişiler arası boyutları; birlik-beraberlik ve denetim alt kavramları ile belirtilir (Usluer, 1989). Aile içindeki birlik-beraberlik alt boyutu, aile üyelerinin birbirleriyle olan duygusal bağlılığı şeklinde açıklanmaktadır.

Ailenin kendi içinde sahip olduğu iletişim ve birlik-beraberlik karşılıklı olarak etkilenme gösterir. Çok yoğun yaşanan birlik-beraberlik duygusu, sağlıklı kimlik ayrışımını engeller. Oldukça az yaşanan birlik-beraberlik duygusu ise, her bir üyenin bağımsız ve özerk harekete sahip, birbirlerine bağıllık hissetmeyen aile üyeleri haline dönüşebileceği duygusunu ifade etmektedir (Ümmet, 2007).

Bir diğer boyut olan denetim alt kavramında ise, iletişimin önemi temel alınmaktadır. Ebeveyn olarak çocuğa yaklaşım tarzının önemi denetim sürecinde ortaya çıkmaktadır.

Çocuğa sergilenecek tutum ne çok katı, ne de çok yumuşak olmalıdır. Çeşitli denetim yollarını kullanan aileler için çocuğu ile doğru iletişim ve bilgi aktarımına sahip olabilmek aile içi iletişimde önemli rol oynamaktadır (Ümmet, 2007).

Aile ortamları ile ilgili yapılan literatür araştırmaları sonucunda vurgulanan nokta, ailenin temel fonksiyonlarını yerine getirip getirmemesi durumudur. Kişilik gelişiminde oldukça önemli etkiye sahip olan tutumların, sağlıklı bireylerin yetişmesi açısından aile işlevlerinin de sağlıklı süreçler içerisinde tamamlanması beklenmektedir.

Sağlıklı aile ortamlarında, aile üyelerinin birbirleriyle ilişkileri net, açık ve yalıdır. Belirli bir düzen söz konusudur, aile üyeleri yaşadıkları problemlerle başa çıkmada sıkı işbirliği içerisinde dirler. Yoğun bir dayanışma ve yardımlaşma hakimdir, biz duygusu ben duygusundan ötedir (Ümmet, 2007). Bunun yanı sıra sağlıksız ailelerde ise, aile üyeleri arasında kopuk, anlaşılamayan, tek tip kurallar içerisinde büyütölmeye çalışılan çocuklar vardır ve bu çocuklara karşı farklılıklara açık olunmayan bir tutum sergilenmektedir. Çocuk, ebeveynin istekleri doğrultusunda sevilir veya cezalandırılır. Bu nedenle aile içinde otorite tek bir kişidedir ve ailede güvensizlik duygusu hakimdir. Karşılaşılan problemlerde aile üyeleri kendi başlarına sorunu çözmeye çalışır; birlik ve dayanışma halinde bir hareket söz konusu değildir (Ümmet, 2007).

Bireyin gelişiminde önemli etkiye sahip olan ebeveyn tutumları; kültür, inanç, toplumsal görgü ve ahlak gibi değişkenlerden etkilenmektedir (Karabeyeser, 2013). Bu araştırmada yer alan ebeveyn tutumları altı alt başlık altında incelenmektedir.

1.1.3.1. Demokratik Anne-Baba Tutumu.

Demokratik tutum sergileyen ebeveynler; çocuklarına karşı ılımlı, cesaretlendirici, kabul edici davranırlar ve güvenle belirlenen sınırlar çerçevesinde çocuğun özgürce davranmasını desteklerler. Aile arasında iletişim oldukça yüksektir ve arkadaş canlısı bir ortam söz konusudur (Ümmet, 2007).

1.1.3.2. Aşırı koruyucu ve müdahaleci Anne-Baba Tutumu.

Aşırı koruyucu ve müdahaleci tutumda olan aile üyeleri, çocuklarını dışarıdaki tüm kötülük ve zararlardan korumak için fanus içinde yetiştirirler. Çocuklar kolay kolay sorumluluk almazlar, çünkü başarılı olamadıklarında zarar göreceklarını düşünürler. Bu nedenle ebeveynleri onların yerine görevleri yerine getirmektedirler. Kendilerine güvensiz olan çocukların, her zaman başkalarının desteği ile bir şeyler yapabileceğine veya başarabileceğine inanan, çekingen yapıda olarak girişime kapalılık göstermeleri yüksektir. Ayrıca belirli gelişimsel beceriler açısından yaşlılarından daha az gelişmiş olmaları da söz konusudur (Şendil, 2003).

1.1.3.3. Tutarsız Anne-Baba Tutumu.

Ebeveynler arası tutarlı bir iletişim ve etkileşimin olmadığı aile ortamlarında sıkça karşılaşılan ebeveyn tutum tarzıdır. Anne ve babanın çocuğa karşı aynı fikirde olmadığı, aile üyelerinden biri olumsuz iken, diğerinin olumlu yanıt verdiği zamanlarda çocuğun ikilem yaşaması kaçınılmaz olmaktadır. Bunun sonucunda da çocuktan sağlıklı bir gelişim göstermesi beklenmemektedir. En önemli eksiklikler içerisinde kararlılık ve net tavır sergileyememe yer alır. Çocuğun yaptığı bir davranış sonrası aile üyelerinden biri pozitif bir geribildirim verirken, aynı davranış için öteki üye negatif bir tutum sergiliyorsa, çocuktaki duygusal dengenin olumsuz yönde etkileneceğini söylemek mümkündür (Şendil, 2003).

1.1.3.4. Otoriter Anne-Baba Tutumu.

Türk toplumu çocuk yetiştirme tarzında oldukça sık karşılaşılan ebeveyn tutumudur. Bu tarz anne ile baba tutumunda bir otorite figürü vardır ve bu figürün dedikleri yapılmak zorundadır.

Otorite dışına çıkılması mümkün değildir; diğer bireyler kendi başlarına hiçbir şey yapamazlar, kendilerini geliştirmek adına adım atamazlar. Buna ek olarak, böyle bir ortamda yetişen çocuğun kendini ifade etmesi ve özgüvenli olması oldukça zordur (Ümmet, 2007).

1.1.3.5. Reddedici Anne-Baba Tutumu.

Çocuğun gelişimi açısından zararlı sayılabilecek bir tutum olan reddedici ebeveyn tutumunu; istenmeden doğurulmuş, istenilen cinsiyette doğmamış veya boşanma gibi ailevi sorunlar sonucunda tek ebeveyn olarak sorumluluk üstlenilen, temel bakım veren tarafından reddedilen veya görmezden gelinen çocukların yaşayabileceğini söylemek mümkündür. Sürekli olumsuz tutumlar karşısında ebeveyn tarafından reddedilme veya görmezden gelindiğini hisseden çocuğun kendini değersiz bulması oldukça yüksektir. Buna ek olarak, çocuğun benlik saygısı yeterince gelişemeyecek, sürekli hor görüldüğü için de etrafına karşı sevecen ve sağlıklı bir iletişim kuramayacaktır. (Ümmet, 2007).

1.1.3.6. Hoşgörülü Anne-Baba Tutumu.

Gelişimsel açıdan en az reddedici anne ve baba tutumu kadar zararlı olan bir başka ebeveyn tutumu olan hoşgörülü anne ile baba tutumunda; çocuk her yaptığı davranışın hoşgörü ile karşılandığını gördükçe doğru ve yanlış ayrımını yapmakta oldukça zorlanır.

Her yaptığı ve istediği olan çocuk bir süre sonra doyumsuz hale gelir ve aşırı talepkâr bir davranış şekli geliştirir. Bir sorunla karşılaştığında kendi başına çözüme kavuşturması da oldukça zor olacaktır (Ümmet, 2007).

Karabeyeser'in (2013) yapmış olduğu araştırmaya göre, demokratik anne ve baba tutumuna sahip olan niversite ğrencilerinin otoriter bir aile ortamında yetişenlere göre daha yüksek kişisel gelişim ve yüksek bir yaşam amacına sahip oldukları saptanmıştır.

Yine aynı araştırma sonucuna göre, demokratik ortamda yetişen bireylerin; olumlu iletişim kurma, kendini kabul etme, çevrelerine hâkim olma düzeylerinin koruyucu tutum ile büyüyenlere göre daha yüksek olduğu belirtilmektedir.

1.1.4. Beliren Yetişkinlik

Gelişimsel açıdan yetişkinlik kavramının güncel bir tanımı; bebeklik veya çocukluk gelişim dönemleri kadar açık ve net olmadığını; farklı kültürel modellere göre değişebildiğini söylemek mümkündür (Atak ve ark., 2016). Çoğunlukla toplum tarafından belirlenen evlenme, işe başlama, yalnız yaşama, eğitimi tamamlama, ebeveyn olma gibi durumlar, yetişkinliğin başlaması için belirtilen ölçütlere örnek olarak gösterilmektedir (Arnett, 2003, akt. Atak ve ark., 2006). Kültürel farklılıkların temelini, toplum ve bireylerin beklentileri ve bunların toplumla uyumlu olma durumunun oluşturduğu belirtilmektedir (Atak ve ark., 2006).

Değişen yetişkinlik rollerinin sonucu olarak yetişkinliğe geçiş belirleyici kıstasların erken yaşlardan 20'li yaşların sonlarına doğru ilerlemesi; 18-29 yaş aralığındaki bireylerin rollerinde de değişikliğe sebep olmuştur. Her ne kadar yetişkin rollerini üstlenmelerine dair gözle görülen kanıtlar bulunamamış olsa da, bu yaşlardaki bireylerin yaşamsal ve gelişimsel özelliklerindeki farklılıklarının dikkat çektiği söylenmektedir (Atak & ok, 2010). Bu nedenle bu ara geçiş dönemi, ilgili literatürde ilk kez Arnett (2000) tarafından beliren yetişkinlik dönemi olarak adlandırılmıştır. Bu dönemde; ne çocuktan süregelen bağımlılık duygusu tamamen yok olmuştur, ne de yetişkinlik döneminin getirdiği sorumluluklar tam anlamıyla yüklenilmiştir (Atak & ok, 2010).

Beliren yetişkinlik dönemi; daha çok endüstrileşmiş batı toplumlarında genellikle orta ve üst sosyo-ekonomik düzeye sahip bireylerde, farklılıkların ve baskıların daha az karşılaşıldığı toplumlarda görüldüğü belirtilmektedir (Morsünbül, 2013).

Arnett (2000); Erikson, Levinson ve Keniston tarafından oluşturulan insan gelişimi ile ilgili kuramlarını baz alarak 18-25 yaş aralığını beliren yetişkinlik dönemi olarak adlandırırken, bu dönemin kendine özgü beş temel özelliği olduğunu vurgulamaktadır (Morsünbül, 2013).

Bu özelliklerden ilki, beliren yetişkinliğin bir kimlik arayışı dönemi olarak ele alınmasıdır. Kimlik oluşturma süreci; iş, aşk ve dünya görüşü olmak üzere 3 boyutla gerçekleşmektedir. Bu alanlarla ilgili kararların alınması ve denemeler yaşanması ergenlik dönemiyle beraber başlıyor gibi görünse de, aslında beliren yetişkinlik döneminde daha net bir hale gelmektedir (Atak & Çok, 2010). İkinci özellik, beliren yetişkinlikteki farklılaşmaların yoğun bir şekilde yaşanması olarak ele alınmaktadır. Yapılan planların sürekli olarak değiştirilmesi, dönemde farklılaşmaların yoğun olarak yaşandığını göstermektedir (Morsünbül, 2013). Üçüncü özellik, bireyin yoğun olarak en çok kendine odaklandığı dönemdir. Bu dönemdeki bireyler, her türlü kararı kendileri vermekte ve yaşamlarını kendileri yönetmektedirler (Atak & Çok, 2010).

Dönemin bir başka özelliği ise, olanaklar dönemi olarak değerlendirme yapılabilmesidir. Ergenlik ile yetişkinlik dönemi arasındaki geçiş döneminde, bireylerin yaşamlarında pek çok olanağa sahip oldukları araştırmada belirtilmiştir (Morsünbül, 2013).

Arnett'e (2000) göre beliren yetişkinlik döneminin son özelliği ise, bu dönemin ergenlik ile yetişkinlik dönemi arasındaki geçiş döneminde yer alan bireyin, kendini arada hissettiği bir süreçte olmasıdır. Ergenlik döneminin sınırlılıkları ile yetişkinlik döneminin sorumlulukları da beliren yetişkinliğin değişken bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir (Atak & Çok, 2010).

Son dönemde pozitif psikolojinin altında karşımıza çıkan affedicilik olgusuyla ilgili araştırmalar daha yeni sayılmaktadır. Aile ortamı, öznel iyi oluş ve affedicilik kavramlarının birbirleriyle ilişkisini araştıran yeterli sayıda çalışma bulunmamıştır.

Bireyin gelişimi; aile, kültür, toplum gibi çeşitli alt sistemlerden etkilenmektedir ve bu nedenle birey, bir sistem modeli içinde bütün olarak değerlendirilmelidir.

Araştırmanın yansıttığı problem, beliren yetişkinlerin aile ortamlarının ve affedicilik özelliklerinin öznel iyi oluş üzerine olan etkisini incelemektir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; beliren yetişkin bireylerde, aile ortamlarının ve affedicilik özelliklerinin öznel iyi oluş üzerindeki etkisini incelemektir. Belirlenen bu ana amaç çerçevesinde araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Beliren yetişkinlerin aile ortamları, affedicilik özellikleri ve öznel iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2. Beliren yetişkinlerin aile ortamları ile affedicilik özellikleri birlikte öznel iyi oluş düzeylerini anlamlı şekilde yordamakta mıdır?

3. Beliren yetişkinlerin öznel iyi oluş düzeyleri bireylerin cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?

4. Beliren yetişkinlerin öznel iyi oluş düzeyleri bireylerin yaşlarına göre farklılaşmakta mıdır?

5. Beliren yetişkinlerin öznel iyi oluş düzeyleri bireylerin kardeş sayılarına göre farklılaşmakta mıdır?

6. Beliren yetişkinlerin öznel iyi oluş düzeyleri bireylerin anne eğitim düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?

7. Beliren yetişkinlerin öznel iyi oluş düzeyleri bireylerin baba eğitim düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Yapılan literatür araştırma sonuçlarında, yurtiçi ve yurtdışında öznel iyi oluş ile ilgili pek çok çalışma varken; affedicilik özellikleri, aile ortamı algısı ile öznel iyi oluş ilişkilerini araştıran çalışmaların az sayıda olduğu görülmüştür.

Öznel iyi oluş, affedicilik özellikleri ile algılanan aile ortamı arasındaki ilişkinin ele alınması açısından, bu araştırma önemli bir yere sahiptir.

1.4. Sınırlılıklar

1. Araştırmanın değişkenleri kullanılan ölçme araçları ile sınırlıdır.
2. Bulgular araştırmaya katılan beliren yetişkin sayısı ile sınırlıdır.
3. Veriler 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında, üniversitede okuyan beliren yetişkinlerle sınırlıdır.

1.5. Varsayımlar:

1. Araştırmaya katılanların ölçeklerdeki bilgileri doğru cevapladığı varsayılmaktadır.
2. Araştırmada örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.
3. Veri toplama araçlarının, araştırmanın hipotezini ölçmede yeterli olduğu varsayılmaktadır.

1.6. Tanımlar

1.6.1. Öznel İyi Oluş: Bireylerin yaşam doyumlarına ve yaşamlarındaki olumlu veya olumsuz yargılarına ilişkin genel bir değerlendirme olarak açıklanmaktadır (Diener, 1984). Bu değerlendirme; kişilerin olay veya durumlara yönelik verdikleri duygusal tepkileri, yaşam alanlarındaki doyumlarını ve bilişsel yargılarını kapsamaktadır (Diener, Oishi ve Lucas, 2003).

1.6.2. Aile Ortamı: Aile üyeleri birbirlerine karşı tutarlı davranışlar sergileyerek ve ortak paylaşımlar yaşayarak etkileşim oluştururlar. Bu etkileşim ile aile içi değişen dinamiklerin sonucunda ortaya çıkan aile ortamının, her bir aile üyesi tarafından algılanması söz konusudur (Ümmet, 2007).

1.6.3. Affedicilik: Kişiler arası ilişkilerde ortaya çıkan affetme kavramı, psikolojik dayanıklılığın bir simgesi olarak değerlendirilmektedir (Sarıçam & Biçer, 2015).

Psikolojik yönden güçlü, dinamik ve olgun bir yapıya sahip olan bireylerde affetme özelliği diğer bireylere oranla daha çok görölmektedir.

1.6.4. Beliren Yetişkinlik: Günümüzde değişen sosyo-ekonomik ve gelişimsel dönemler sonucunda, toplumsal beklentilerde farklılıklar meydana gelmektedir.

Kültürel ve toplumsal beklentilerde oluşan bu değişimler sonucu, 18-25 yaş aralığındaki bireylerin gelişiminin alt yapısının da farklılaştığı belirtilmektedir. Beliren yetişkinlik dönemi; bu niteliksel değişimlerden ötürü ara veya geçiş dönemi olarak adlandırılmaktadır (Atak & Çok, 2010).

BÖLÜM 2. YÖNTEM

Araştırmanın yöntem kısmında; araştırmanın örnekleme, veri toplamada kullanılan ölçme araçları, toplanan verilerin analizleri ve değerlendirilmelerine ait bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırma Evreni ve Örneklem

Araştırmanın evrenini beliren yetişkinler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, İstanbul ilinde farklı üniversitelerde öğrenim gören, beliren yetişkinlik döneminde olan, 18-25 yaş aralığındaki 414 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcıların 105'i erkek, 309'u ise, kadındır. Örneklemi oluşturan katılımcıların yaş ortalaması 20'dir. Örneklem yöntemi olarak uygun/kazara örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem zaman, para ve işgücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesidir (Büyüköztürk, 2012). Araştırmanın modeli, deneme modelidir.

2.2. Veri Toplama Araçları

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu.

Kişisel bilgi formunda katılımcıların cinsiyeti, yaşı, eğitim durumu, anne ve baba eğitimi, kardeş sayısı şeklinde bireye ait sosyo-demografik bilgileri öğrenmeyi amaçlayan sorular yer almaktadır.

2.2.2. Öznel İyi Oluş Ölçeği.

Bireylerin öznel iyi oluş düzeylerini ölçebilmek amacı ile Tuzgöl Dost tarafından hazırlanan bu ölçek 46 maddeden oluşan, '(1) Hiç Uygun Değil', (2) Biraz Uygun, (3) Orta Derece Uygun, (4) Çoğunlukla Uygun ve '(5) Tamamen Uygun' şeklinde 5'li likert tipi bir ölçektir.

Kişilerin yaşam alanlarına ilişkin olumlu ve olumsuz duygularını içeren; aile ilişkileri, yaşam zorluklarıyla baş etme, kendine güven, amaçlar, geleceğe bakış, başkalarının yaşamlarına imrenme, ilgi duyulan etkinlikler gibi alt boyutları kapsayan maddelerin 26 tanesi olumlu duygulardan, 20 tanesi ise, olumsuz duygulardan oluşmaktadır.

Ölçekte alınabilecek en yüksek puan 230 iken, en düşük puan 46'dır (Tuzgöl Dost, 2006). Alınan yüksek puan bireyin öznel iyi oluş düzeyinin yüksek, alınan düşük puan ise, öznel iyi oluş düzeyinin düşük olduğunu göstergesidir.

Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını ele aldığımızda; geçerlik analizi için Faktör Analizi, Korelasyon ve T-Testleri uygulanarak karşılaştırma yapılmıştır. Güvenirlik analizinde ise, Faktör Analizi ve Test-Tekrar Test uygulanarak analizler gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu analizler sonucunda, ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğine yönelik anlamlı sonuçlar elde edilmiştir.

2.2.3. Aile Ortamı Ölçeği.

Aile Ortamı Ölçeği'nin orijinali Moss (1974-1986) tarafından geliştirilmiş olan Aile Ortamı Skalası olup 90 maddeden oluşmaktadır. Fowler (1980) tarafından faktör analizi sonucu 2 alt ölçek şeklinde yeniden düzenlenmiştir. 30 maddeye inen ölçek 4'lü likert tipi Aile Ortamı Ölçeği'ni oluşturmuştur. Aile içi ilişkilere yönelik 15 madde ve aile içi genel plan düzen ve kurallarının belirleyiciliğine yönelik 15 maddeyi ölçen 2 alt boyutu bulunmaktadır.' (1) Hiç katılmıyorum', (2) Biraz Katılıyorum, (3) Katılıyorum ve '(4) Tamamen Katılıyorum' aralığında değerlendirilen 4'lü likert tipi bir öz-değerlendirme ölçeği olan Aile Ortamı Ölçeği'nden alınabilecek en düşük ve en yüksek skorlar 15-75 aralığında değişmektedir (Akt. Ümmet, 2007).

Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Usluer ve Öner (1990) tarafından yapılmış olup, dil tutarlılığına yönelik analizler sonucu her 2 alt boyuttan 2'ser olmak üzere toplamda 4 soru maddesi çıkartılmıştır ve Türk Aile Ölçeği olarak 26 maddelik son haline ulaşmıştır. Yapılan Korelasyon, Faktör ve Varyans Analizleri sonucunda ölçeğin geçerlik ile güvenilirlik sonuçlarının anlamlı olduğu saptanmıştır (Akt. Ümmet, 2007).

2.2.4. Affedicilik Ölçeği.

Bireylerin affedicilik düzeyleri ile ilgili değerlendirme yapılması amacı ile Sarıçam & Akın (2013); Berry, Worthington, O'Connor, Parrott III, & Wade (2004) tarafından geliştirilen Affedicilik ölçeğini Türkçe'ye uyarlamışlardır.

10 maddelik likert tipi bir ölçektir, her madde için (1) Hiç Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (4) Katılıyorum ve (5) Tamamen Katılıyorum şeklinde değerlendirme yapılmaktadır. Her maddenin puanlanması 1 ile 5 puan arasında değişkenlik göstermektedir.

Alınabilecek en düşük puan 10 iken, en yüksek puan 50'dir. 1., 2., 3., 4., 5. ve 6. maddeler değerlendirilirken ters kodlama yapılmaktadır. Ayrıca ölçekteki 1., 3., 6., 7. ve 8. maddeler için de ters puanlanma uygulanmaktadır. Yapılan geçerlik ve güvenirlik puanlarının analiz sonuçları, bu ölçek çalışmasının yeterli olarak kabul edilen düzeyde olduğunu göstermektedir. Yapı geçerliği, ayırt edici geçerlik ve benzer ölçek geçerliği olarak incelenen geçerlik boyutunda, her alt boyutun sonucu, araştırma literatüründe kabul edilebilir aralıklarda çıkmıştır (Büyüköztürk, 2011). Yapılan güvenirlik analizi sonucunda; Cronbach-Alfa'nın bütün Korelasyon Katsayıları ile Test-Tekrar Test ile ortaya çıkan Korelasyon Katsayılarının da kabul edilebilir aralıklarda olduğunu göstermektedir.

2.3. İşlem

Verilerin toplanması sırasında gerekli tüm izinler alınmıştır. Ölçek uygulaması, gerekli izinler alındıktan sonra katılımcılar tarafından gönüllü olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılım tamamen gönüllük esaslı olup; araştırmanın amacı ve yöntemi açıklanarak, gizlilik ilkesine uygun olarak yapılmıştır. Örnekleme oluşturan ve rastgele seçilen 414 kişiye ölçek bilgileri uygulanmıştır. Gönüllü olarak katılan katılımcılara, verdikleri bilgilerin gizli kalacağı ve hiçbir yerde paylaşılmayacağı bilgisi verilmiştir. Ölçeklerden alınan bilgilerin sadece bilimsel kurallara uygun olarak istatistiksel yorumlamada kullanılacağı anlatılmıştır.

Ölçekler ve ölçeği uygulayan kişi hakkında kısa bir bilgi verildikten sonra sırasıyla; Kişisel Bilgi Formu, Aile Ortamı Algısı Ölçeği, Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Affedicilik Ölçeği katılımcılara dağıtılmıştır. Herhangi bir zaman sınırlaması yapılmadan, ölçek bilgileri gönüllü katılımcılar tarafından yaklaşık 20 dakikada doldurulmuştur.

2.4. Verilerin Çözümlemesi

Veriler SPSS 21 Programı ile analiz edilerek araştırma sonuçları elde edilmiştir. Öznel iyi oluş, aile ortamı algısı ile affedicilik özellikleri arasındaki ilişkiye Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analiziyle, aile ortamı ve affedicilik özelliklerinin birlikte öznel iyi oluşu yordamasına ise, Hiyerarşik Regresyon Analizi ile bakılmıştır.

Ayrıca beliren yetişkinlerin öznel iyi oluşlarının bağımsız değişkenlerine göre değişip değişmediğini belirlemek için “Bağımsız Grup T Testi”, “Tek Yönlü Varyans Analizi ve Non-Parametrik “Kruskall Wallis H Testi” uygulanmıştır. Elde edilen bulgu sonuçları, %95 güven aralığında ve %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

BÖLÜM 3. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırma verilerinin analizi sonucunda elde edilen istatistiksel analizlere dair bulgular tablolar halinde gösterilmiştir.

Tablo 3.1. Cinsiyet, Yaş, Kardeş Sayıları, Anne ve Baba Eğitim Düzeyleri Değişkenlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri.

Cinsiyet	f	%
Kadın	309	74,6
Erkek	105	25,4
Toplam	414	100
Yaş	f	%
18-20 Yaş	202	48,8
21-23 Yaş	172	41,5
24 ve Üstü Yaş	40	9,7
Toplam	414	100.0
Kardeş Sayısı	f	%
Kardeşim Yok	27	6,5
1 Kardeşim Var	140	33,8
2 Kardeşim Var	120	29
3 ve Üzeri Kardeşim Var	127	30,7
Toplam	414	100.0
Anne Eğitim Düzeyi	f	%
Okur-yazar değil	25	6

Okur-yazar	21	5,1
İlkokul	164	39,6
Ortaokul	67	16,2
Lise	95	22,9
Üniversite ve üstü	42	10,1
Toplam	414	100.0
Baba Eğitim Düzeyi	f	%
Okur-yazar değil	8	1,9
Okur-yazar	6	1,4
İlkokul	98	23,7
Ortaokul	82	19,8
Lise	119	28,7
Üniversite ve üstü	101	24,4
Toplam	414	100.0

Tablo 3.1 incelendiğinde; örnekleme yer alan öğrencilerin 309'u kadın (% 74,6), 105'i ise, erkek (25,4) öğrencilerden oluşmaktadır.

Aynı tabloda görülen ve örneklem grubunu oluşturan üniversite öğrencilerinin 202'sini (%48,8) 18-20 yaş aralığında bulunan öğrenciler, 172'sini (%41,5) 21-23 yaş aralığında bulunan öğrenciler, 40'ını (%9,7) ise, 24 yaş ve 24'ün üzeri olan öğrenciler oluşturmaktadır.

Tabloda yer alan örneklem grubunu oluşturan üniversite öğrencilerinin 27'sinin (% 6,5) kardeşinin olmadığı, 140'nın (% 33,8) 1 kardeşi, 120'sinin (% 29) 2 ve 2'nin üzerinde kardeşi olduğu, 127'sinin (% 30,7) ise, 3 ve 3'ün üzerinde kardeşe sahip olduğu görülmüştür.

Örneklem grubunu oluşturan üniversite öğrencilerinin 25'inin (% 6,0) annesi okur-yazar değil iken, 21'inin (% 5,1) okur-yazar olduğu, 164'ünün (% 39,6) ilkokul düzeyinde, 67'sinin (% 16,2) ortaokul düzeyinde, 95'inin (% 22,9) lise düzeyinde ve 42'sinin (% 10,1) ise, üniversite düzeyinde eğitime sahip oldukları belirtilmiştir.

Tablo 3.1'de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan üniversite öğrencilerinin 8'inin (% 1,9) babası okur-yazar değil iken, 6'sının (% 1,4) okur-yazar olduğu, 98'inin (% 23,7) ilkokul düzeyinde, 82'sinin (% 19,8) ortaokul düzeyinde, 119'unun (% 28,7) lise düzeyinde ve 101'nin (% 24,4) ise, üniversite düzeyinde eğitime sahip oldukları gösterilmiştir.

Tablo 3.2. Aile Ortamı, Affedicilik ve Öznel İyi Oluş Ölçeklerine Ait Örneklem Sayısı, Minimum-Maksimum Değerleri, Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Standart Hata Değerleri.

Ölçekler	N	Max.	Min.	\bar{x}	SS	Sh _x
Öznel İyi Oluş	414	224,00	98,00	172,32	24,39	1,19
Affedicilik	414	42,50	11,10	28,28	5,81	,28
Aile Ortamı Birlik-Beraberlik	414	60,00	18,00	41,90	6,86	,33
Aile Ortamı Denetim	414	54,00	12,00	24,74	5,13	,25

Tablo 3.2.'de; araştırmada kullanılan ölçeklerden elde edilen puanlara dair veri sayısı (N), maksimum değer (Max.), minimum değer (Min.), aritmetik ortalama (X), standart sapma (ss) ve aritmetik ortalamanın standart hata değerleri (Sh_x) verilmiştir.

Tablo 3.3. Öznel İyi Oluş ile Affedicilik ve Aile Ortamı Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki İlişkileri Belirlemek İçin Yapılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Hesabı Sonuçları.

Değişkenler	1	2	3	4
1. Öznel İyi Oluş	1	,198**	,398**	-,008
2. Affedicilik		1	,061	-,101*
3. Aile Ortamı Birlik/Berberlik			1	-,421**
4. Aile Ortamı Denetim				1
Ortalama (\bar{x})	173,50	29,20	42,00	25,00
Standart Sapma (SS)	24,39	5,81	6,86	5,13

Tablo 3.3 incelendiğinde; genç yetişkinlerin *öznel iyi oluş düzeyleri ile affedicilik* puanları arasında anlamlı bir ilişki ($r=,198$; $p<,05$), *öznel iyi oluş düzeyleri ile aile ortamı birlik-beraberlik* alt boyutu puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki ($r=,398$; $p<,05$) olduğu belirlenmiştir. Öte yandan katılımcıların *öznel iyi oluş düzeyleri ile aile ortamı denetim* alt boyut puanları arasında negatif yönde anlamlı olmayan bir ilişki ($r=,008$; $p>,05$) olduğu görülmüştür.

Tablo 3.4 Öznel İyi Oluş Puanlarının Yordanması.

Yordayıcı Değişken	Öznel İyi Oluş					
	R^2	R^2 değişim	β	t	F	
Aşama 1	Birlik-Berberlik	,196	,196	,488	10,001	50,022***
				Denetim	-,213	
Aşama 2	Birlik-Berberlik			,469	9,674	
	Denetim	,218	,022	-,190	-3,905	38,108***
	Affedicilik			,151	3,417	

*** $p<,001$

Yapılan Regresyon Analizi sonucunda, aile ortamı birlik-beraberlik puanları ile denetim puanlarının bir arada genç yetişkinlerin öznel iyi oluş puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür ($F=50,022$, $p<,001$). Yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi sonucunda aile ortamı (birlik-beraberlik ve denetim) ile affedicilik puanlarının beraber öznel iyi oluş puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür ($F=38,108$, $p<,001$). Aile ortamı ölçeği alt boyut puanları 1. aşamada tek başlarına toplam varyansın yaklaşık %20'ünü açıklarken 2. aşamada, affedicilik puanları ile beraber toplam varyansın yaklaşık %22'sini açıklamaktadır.

Tablo 3.5. Genç Yetişkinlerin Öznel İyi Oluş Puanlarının Cinsiyetlerine Göre Değişip Değişmediğini Görebilmek İçin Yapılan Bağımsız Grup T Testi Bulguları.

Puan	Cinsiyet	n	\bar{x}	SS	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						Sd	t	P
Öznel İyi	Erkek	309	173,91	23,84	1,35	412	2,298	,336
Oluş	Kız	105	167,61	25,46	2,48			

Tablo 3.5 ele alındığında, öznel iyi oluş puanı aritmetik ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir değişim ortaya koyup koymadığını belirlemek için yapılan Bağımsız Grup T Testi sonucunda; erkek ve kız öğrencilerin öznel iyi oluş puanları aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır ($p>,050$).

Tablo 3.6. Öznel İyi Oluş Puanlarının Yaşa Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.

<i>N</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları				
<i>Puan</i>	Yaş	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>
Öznel İyi Oluş	18-20 yaş	202	171,84	23,98	G.Arası	222,894	2	111,447	,187
	21-23 yaş	172	173,15	23,43	G. İçi	245467,379	411	597,244	
	24 ve üzeri	40	171,12	30,34	Toplam	245690,273	413		
	Toplam	414	172,32	24,39					

Tablo 3.6.' da görülen, genç yetişkinlerin öznel iyi oluş puanlarının aritmetik ortalamalarının, yaşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplarının aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($F=,187$; $p>.050$).

Tablo 3.7. Genç Yetişkinlerin Öznel İyi Oluş Puanlarının Kardeş Sayılarına Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.

<i>Puan</i>	Kardeş Sayısı	<i>n</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>P</i>
Öznel İyi Oluş	Kardeş yok	27	216,19			
	1 kardeş var	140	207,52			
	2 kardeş var	120	208,44	,217	3	,975
	3 ve üzeri kardeş var	127	204,75			
	Toplam		414			

Tablo 3.7.'de yer alan, öznel iyi oluş puanları sıralamalar ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda, kardeş sayısı gruplarıyla sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=,217$; $p>,050$). Başka bir ifadeyle beliren yetişkinlerin iyi oluş düzeyleri kardeş sayılarına göre değişmemektedir.

Tablo 3.8. Genç Yetişkinlerin Öznel İyi Oluş Puanlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.

<i>Puan</i>	Anne Eğitim Düzeyi	n	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Öznel İyi Oluş	Okur yazar değil	25	202,72	3,040	5	,694
	Okur yazar	21	174,88			
	İlkokul	164	208,29			
	Ortaokul	67	213,66			
	Lise	95	201,91			
	Üniversite	42	226,38			
	Toplam	414				

Tablo 3.8 incelendiğinde; öznel iyi oluş puanları sıralamalar ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda, anne eğitim düzeyi gruplarıyla sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=3,040$; $p>,050$). Diğer bir ifadeyle genç yetişkinlerin iyi oluş düzeyleri annelerinin eğitim düzeyine göre farklılaşma göstermemektedir.

Tablo 3.9. Genç Yetişkinlerin Öznel İyi Oluş Puanlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.

<i>Puan</i>	Baba Eğitim Düzeyi	n	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
	Okur yazar değil	8	149,31			
	Oku yazar	6	135,92			
	İlkokul	98	211,51			
Öznel İyi Oluş	Ortaokul	82	231,23	9,301	5	,098
	Lise	119	192,58			
	Üniversite	101	210,79			
	Toplam	414				

Tablo 3.9.'a göre; öznel iyi oluş puanlarıyla sıralamalar ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda, baba eğitim düzeyi gruplarının sıralamalar ortalamalarıyla arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=9,301$; $p>,050$). Yani genç yetişkinlerin iyi oluş düzeyleri babalarının eğitim düzeyine göre farklılaşma göstermemektedir.

BÖLÜM 4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmada, beliren yetişkinlerde aile ortamlarının ve affedicilik özelliklerinin öznel iyi oluş düzeyleri üzerindeki etkisini incelenmiştir. Sonuç ve tartışma bölümünde, araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen bulguların tartışılması, değerlendirilmesi ve elde edilen analiz sonuçlar çerçevesinde yapılan önerilere yer verilmiştir.

4.1. TARTIŞMA

4.1.1. Öznel İyi Oluş ile Affedicilik ve Aile Ortamı Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki İlişkilere ve Yordayıcı Bulgulara Dair Tartışmalar.

Araştırmanın birincil amacı, beliren yetişkinlerin aile ortamları, affedicilik özellikleri ve öznel iyi oluşları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını araştırmak üzere kurulmuştur. Araştırmanın esas amacı doğrultusunda elde edilen bulgular incelendiğinde, genç yetişkinlerin öznel iyi oluş düzeyleri ile affedicilik puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki; öznel iyi oluş düzeyleri ile aile ortamı birlik-beraberlik alt boyutu puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Elde edilen bu bulgular alan bilgisi ve başka benzer çalışmalara bağlamında değerlendirildiğinde beklenen bulgular olduğu göze çarpmıştır. Affetme olgusu bireyin zihinde şekillenen ve yaşamındaki olumsuz deneyimlere daha pozitif anlamalar yükleme ile ilişkili olan bir kavramdır. Buna göre; Terzi'nin (2005) öznel iyi olmaya ilişkin yapmış olduğu psikolojik dayanıklılık modeli araştırması sonucunda, psikolojik dayanıklılığın bilişsel değerlendirme ile iyi oluş üzerinde etkisi olduğunu göstermektedir.

Bir başka kavram olarak karşımıza çıkan psikolojik sağlık Jaffe (1998) ve Luthar (1991) tarafından; kişilerin zor yaşam koşullarında uyum sağlamalarını kolaylaştıran kişisel nitelik ve faktörler olarak, aynı zamanda da etkisi altında kalınan gelişimsel ve dinamik bir süreç şeklinde açıklanmaktadır (akt. Erarslan Çapan & Arıcıoğlu, 2014). Bir başka deyişle, kişinin zor koşullarla kolaylıkla başa çıkabilecek bilişsel, duyuşsal ve sosyal donanımına sahip olunan bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Affetme başta olmak üzere bireyde sahip olunan bazı kişilik özellikleri, bireydeki psikolojik sağlık hakkında bilgi vermektedir (Erarslan Çapan & Arıcıoğlu, 2014).

Erarslan Çapan ve Arıcıoğlu (2014) tarafından yürütülen çalışma bulgularına göre, başkalarının yaptıkları hatalı davranışları affedebilen üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlıklarının da yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Olumsuz duygular yerine olumlu duygulara odaklanmak, oluşan durumu kabullenip uyum sağlamaya çalışmak psikolojik sağlamlığın yükselmesine neden olacağını düşündürmektedir.

Gündoğdu ve Yavuzer (2012) tarafından yapılan bir başka çalışmada, eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin lisans programlarına ve cinsiyetlere göre temel psikolojik ihtiyaçları ve öznel iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Aynı araştırma sonucunda, lisans programı ve cinsiyetin temel psikolojik ihtiyaç ve öznel iyi oluş düzeyi üzerinde anlamlı bir ortak etkisi olmadığı bulgusuna varılmıştır.

Bir başka çalışma ise, Sarı ve arkadaşları (2011) tarafından yürütülmüştür. Yapılan çalışma sonucuna göre, psikolojik ihtiyaçlar karşılandıkça öz yeterlik puanlarında artış olduğu bulgusuna varılmıştır.

Daha önce belirtildiği gibi, aile ortamı bireyin en temel psikolojik ihtiyaçlarının doyurulduğu yerdir. Dolayısıyla birey sağlıklı aile ortamında psikolojik gereksinimlerini ne kadar doyurur ise iyi oluşunun o derece artacağı düşünülmektedir.

Bu fikri destekler nitelikte bir çalışma olarak; İlhan ve Özbay (2010) tarafından yürütülen çalışmasında, üniversite öğrencilerinin temel psikolojik ihtiyaçlarını karşılama düzeyleri arttıkça öznel iyi oluş düzeylerinin de arttığı bulgusuna varılmıştır.

Aidiyet duygusu, bireyin kendini bir yere veya gruba ait olduğunu hissetmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Birey, sırasıyla aileye, yakın çevreye ve bir meslek grubuna ait olma ihtiyacındadır (Kesici, 2015, akt. Girgin-Büyükbayraktar ve ark., 2018).

Dolayısıyla, aidiyet duygusunun bireyler için duygusal olarak diğer insanlarla ilişki başlatıp devam etmesini sağladığı söylenmektedir (Erwin, 2003; akt. Girgin-Büyükbayraktar ve ark., 2018). Girgin-Büyükbayraktar ve ark., 2018 tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre; aidiyet duygusunu daha çok önemseyen bireylerin psikolojik ihtiyaçlarını da karşıladıkları görülmektedir.

Affetme; merhamet ve iyilikseverlik odaklı olma, öfke ve saldırganlık tutumlarından uzak durma hali olarak tanımlanmaktadır. Bunun nedeni olarak, affetmenin temelinde sevme ve farkında olunmayan bağlılık ilkesi bulunması gösterilebilir.

İnsan sevgisi bağlamında değerlendirilebilen bir başka kavram olarak öz-anlayış karşımıza çıkmaktadır. Neff'e (2003) göre öz-anlayış; bireylerin acı veren duygularına açık olması, kendilerine sevecen ve anlayışlı yaklaşımları, başarısız olduklarında acımasız olmadan değerlendirme yapmaları ve olumsuz deneyimlerin de hayatın bir parçası olduğunu kendileri adına kabul etmeyi kapsamaktadır. Neff & Pommier (2013) ile Mistler'in (2010) yapmış olduğu araştırmalarda affedicilik ile öz-anlayış arasında pozitif ilişki bulunduğu belirtilmiştir. Aynı zamanda Sarıçam ve Biçer'in (2015) yapmış olduğu çalışma sonucu da bu ilişkiyi desteklemektedir. Bir başka deyişle, öz-anlayış arttıkça affedicilik tutumlarının da arttığı görülmektedir.

Öz-anlayış kavramının; bireylerin kötü bir olay yaşadıklarında veya başarısız olma durumları gibi her türlü olumsuz veya olumlu tecrübelerin hayatlarının bir parçası olduğunu ve bireyin kendisi dahil etrafındaki herkesin anlayışı hak ettiklerinin bilincinde olması gerektirmektedir (Neff, 2003).

Affetme bireyin kendisine ve başkalarına yönelik iyilik halini sürdürme sürecini devam ettirme eylemidir. Goldstein'e (1995, akt. Sarı, 2014) göre, iyilik halini sürdürme tüm canlılarda var olan ortak bir güdü ve bu güdüyü de kendini gerçekleştirme olarak tanımlamaktadır. Maslow (1943, akt. Sarı, 2014) ise, kendini gerçekleştirme kavramını bireyin yeteneklerini gerçekleştirme için harcadığı çaba şeklinde açıklamıştır. Affetmenin özelliklerine bakıldığı zaman; affeden bireylerin gerçeği daha rahat kabullendikleri, kendilerini ve başkalarını öyargısız kabullenebildikleri ve problem çözmeye daha kolay yaklaştıklarını söylemek mümkündür. Dolayısıyla, affederek kendimizi gerçekleştirmeye yönelmemiz daha hızlı olacaktır. Affetme öncesinde hissedilen olumsuz duygulardan kurtularak olumlu duygularla yoluna devam edip normal yaşantıya dönmesi kolaylaşacaktır. Kendini gerçekleştirme bireyin kendisi ile ilgili bir kavram olarak ele alındığından, kişinin bireysel potansiyeli bu anlamda ön plana çıkmaktadır.

Sarı (2014) tarafından yürütülen çalışmada, kendini gerçekleştirme ile affetme arasında önemli bir ilişki olduğu ve affetmenin kendini gerçekleştirmeyi yordadığı bulgusuna varılmıştır.

Bulunan bulgulara ek olarak; aile ortamının birlik-beraberlik ve denetim alt boyutları ile affedicilik puanlarının birlikte öznel iyi oluş puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aile ortamının alt boyutları bir arada ele alındığında, genç yetişkinlerin öznel iyi oluş puanlarını anlamlı şekilde yordadığı bulunmuştur. Benzer bir araştırma bulgusu olarak Kermen (2013) de anne ve baba tutumu ile ilgili çalışmasında elde ettiği bulgulara göre; ebeveyn tutumlarının bireyin kişilik gelişimi ile bağlantılı olduğunu ifade etmektedir.

Kişilik gelişimini etkileyen bir çok değişkenin var olduğu, özellikle de iyi oluş halinin vurgulandığı yapılan literatür araştırmasında görülmektedir. Yürütülen araştırma sonuçlarında, yetişkinlerin iyi oluş düzeylerinin çocukluk dönemindeki algıladıkları ebeveyn tutumlarıyla ilişkili olduğu görülmüştür (Kermen, 2013).

Oishi & Sullivan'ın (2005, akt. Türkmen, 2011) yapmış olduğu çalışma sonucunda, algılanan aile ortamının, yaşam doyumu ve özsaygı dolayısıyla öznel iyi oluş üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Genç yetişkinler ile algılanan anne ve baba tutumu ve iyi oluş arasındaki ilişkiye bakan bir başka çalışmaya göre ise, yüksek ve pozitif yönde korumanın daha iyi ruhsal sağlığa işaret ettiği sonucuna varılmıştır (Panthke & Slade, 2006).

Doğan (2006), aileden alınan destek düzeyi arttıkça, öğrencilerin iyilik hali düzeyinin de paralel şekilde arttığı sonucunu bulmuştur. Şahin (2011) tarafından yürütülen araştırma sonuçlarına göre, ebeveyn tutumları ile öznel iyi oluş düzeylerinin farklılaştığı bulunmuştur. Demokratik ortamda yetişen bireylerin, koruyucu tutumla yetişen bireylere göre öznel iyi oluş puanları daha yüksek çıkmıştır. Bunun sebebi olarak, demokratik tutumla büyüyen bireylerin çatışma ve problem çözme becerileri daha iyi olabileceği görülmektedir. Ebeveyn ve çocuk ilişkisi üzerine yapılan birçok araştırma sonucuna göre, anne ve babanın çocukla olan etkileşimi; çocuğun fiziksel, zihinsel, psikolojik, sosyal gelişimi ve kişiliğinin temelini oluşturmaktadır (Şendil, 2003). Canbay (2010) ve Dost (2004) tarafından yürütülen çalışmaların sonucunda, algılanan ebeveyn tutumlarına göre bireylerin öznel iyi oluş düzeylerinin farklılaştığı bulunmuştur (akt. Şahin, 2011). Demokratik tutumla yetişen bireylerin öznel iyi oluş düzeyleri anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Aufseerser ve arkadaşlarının (2006) yürüttükleri çalışmada, aile içinde algılanan açık iletişim, ebeveyn desteği ve aile içi demokrasi arttıkça, bireylerin iyi oluş düzeylerinin de arttığı sonucuna varılmıştır (akt. Ümmet, 2007).

Rosnay ve arkadaşlarının yapmış olduğu araştırma sonucuna göre ise, aile içinde çocuk tarafından gözlemlenen her davranışın, onun ilerde göstereceği davranışlara zemin hazırlayacağı belirtilmiştir (akt. Ümmet, 2007). Yukarıda sıralanan tüm bu çalışmalar bu araştırmadan elde edilen bulguları destekler niteliktedir.

4.1.2. Öznel İyi Oluş Düzeyleri ile Cinsiyet Arasındaki İlişkinin Farklılaşp Farklılaşmadığına Dair Tartışmalar.

Beliren yetişkinlerin öznel iyi oluş düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılaşmakta olup olmadığına bakmak için yapılan analiz sonuçlarında, istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Elde edilen bulgular ile literatür paralellik göstermektedir. Saygın (2008) tarafından yürütülen araştırma sonucuna göre, öznel iyi oluş düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

Dost (2004), Çelik (2008) ve Cihangir-Çankaya (2005) tarafından yapılan çalışmalar sonucunda öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Kermen (2013) öncülüğünde yapılan araştırma sonucunda da, öznel iyi oluş düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmektedir. Fujita ve Diener (1991) tarafından yapılan çalışma da benzer sonucu ortaya koymaktadır (akt. Bushi,2016). Ayrıca Katja ve diğerlerinin (2002) yürüttüğü araştırma sonuçlarına göre, erkeklerin yaşam doyumu kızların yaşam doyumundan daha yüksek çıkmasına rağmen bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (akt. Şahin, 2011). Kadınların erkeklere oranla öznel iyi oluş düzeylerinin yüksek olduğu sonucu Duman (2016) tarafından yürütülen çalışma sonucunda bulunmuştur. Bu sonuca paralel olarak; Reisoğlu (2013) ve Nigar (2014) yapmış olduğu araştırmalar da benzer sonuçlar ortaya koymaktadırlar (akt. Duman, 2016).

4.1.3. Öznel İyi Oluş Düzeyleri ile Yaş Arasındaki İlişkinin Farklılaşp Farklılaşmadığına Dair Tartışmalar.

Beliren yetişkinlerin öznel iyi oluş düzeylerinin yaşa göre farklılaşp farklılaşmadığına bakmak için yapılan analizler sonucunda, beliren yetişkinlerin yaşları ile öznel iyi oluş düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır. Kermen'in (2013) yapmış olduğu araştırma sonucunda, yaş ile öznel iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür.

Öte yandan, Diener ve Suh (1997, akt. Şahin, 2011) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucuna göre, yaşları 20 ile 80 yaş aralığında olan 60.000 yetişkin ile yapılan çalışmada genç gruptan yaşlı gruba doğru gidildikçe öznel iyi oluş düzeyinden anlamlı bir artış görülmektedir. Duman (2016) tarafından yürütülen çalışma sonucuna göre ise, bireylerin yaşları arttıkça öznel iyi oluş düzeylerinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin kişilik özellikleri, içinde yaşadıkları aile kültürleri ve toplumsal değerlerle gelişmekte olup farklı sosyal rol beklentileri ortaya çıkmaktadır. Türk kültür yapısı incelendiği zaman, çoğunlukla erkek bireylerin toplumda daha etkin ve aktif olduğu görülmektedir.

Bu durumda erkek bireylerin öznel iyi oluş düzeylerinin kadın bireylere göre daha yüksek olduğu düşüncesine varılabilir. Öte yandan, erkek bireylere yüklenen ağır sorumluluk ve beklentilerin de olduğunu söylemek mümkündür.

Biten eğitim dönemi sonrası iş bulma, aile kurma, iş hayatında başarılı olma gibi beklentiler erkeklerde kaygı ve depresyon oluşturabilir. Bu nedenle, kadınlar ile öznel iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

4.1.4 Öznel İyi Oluş Düzeyleri İle Kardeş Sayıları Arasındaki İlişkinin Farklılaşp Farklılaşmadığına Dair Tartışmalar.

Beliren yetişkinlerin iyi oluş düzeylerinde kardeş sayılarına göre farklılaşp farklılaşmadığına yapılan analizler sonucunda bakıldığı zaman, kardeş sayısı ile bireyin öznel iyi oluş düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Elbir'in (2000) araştırmasına göre, kardeş sayısı arttıkça algılanan aile desteğinin düştüğü sonucuna varılmıştır. Bir başka çalışmaya göre, tek çocuklu bireylerin yüksek düzeyde, ortanca çocukluk dönemi geçiren bireylerin ise, düşük aile desteğine sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Üniversite öğrencilerinin kardeş sayısının öznel iyi oluş düzeyleri üzerinde etkisi olmadığı da bulunmuştur (Şahin, 2011).

Alanda bulunan farklı bulgular, öznel iyi oluşta kardeş sayısının tek başına belirleyici bir değişken olmadığını, süreçte başka değişkenler devreye girdiğinde kardeş sayısının anlamlı olabileceğini düşündürmektedir.

4.1.5. Öznel İyi Oluş Düzeyleri ile Ebeveyn Eğitim Düzeyi Arasındaki İlişkinin Farklılaşp Farklılaşmadığına Dair Tartışmalar.

Beliren yetişkinlerin öznel iyi oluş düzeylerinin anne ve baba eğitim durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığına bakılmış, istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bulunan sonuçlar, ilgili literatür araştırması sonucunda çıkan bulgularla örtüşmektedir. Şahin'in (2011) yapmış olduğu araştırmaya göre, öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerinin ebeveynlerinin eğitim düzeylerine göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

Öte yandan farklı bir bulgu olarak; Gümüş (1997) tarafından yapılan çalışma sonucuna göre; annesi yüksekokul mezunu olan çocukların kaygı düzeylerinin düşük olduğunu belirtilmiştir. (Akt: Alisinanoglu & Ulutas, 2000; Ümmet, 2007). Ebeveynin aldığı eğitimin onun ebeveynlik tutumları üzerinde etkili olabileceği düşünülmele beraber bu araştırmada ebeveynin eğitim düzeyinin öznel iyi oluşta etkili bir değişken olmadığı görülmüştür.

Bu bulgunun elde edilmesinde, beliren yetişkinlerin anne-babalarını eğitim d¼zeyinden ziyade onların kendilerine yaklaşımlarını ¼n planda tutmalarının etkili olduğu s¼ylenebilir.

Daha farklı bir ifadeyle, araştırma kapsamındaki beliren yetişkinler ebeveynlerini ve aile ortamlarını algılamada anne-babalarının eğitim d¼zeyinden bağımsız şekilde s¼reci değerlendirmektedirler.

4.2. ÖNERİLER

Elde edilen bulgular çerçevesinde bazı öneriler geliştirilmiştir:

1. Araştırma sonuçlarına göre, genç yetişkinlerin öznel iyi oluşlarında aile ortamları önemli bir belirleyicilik göstermektedir. Dolayısıyla bireyin sahip olduğu birçok özellikte ailenin katkısı göz ardı edilemeyecek kadar fazladır. Bu bağlamda ailelerin çocuk yetiştirme konusunda bilgilendirilmelerine yönelik önleyici rehberlik çalışmalarının yapılması önemli görülmektedir. Bu kapsamda okullarda, sivil toplum kuruluşlarında, medya organlarında vs. aileleri bilgilendirecek çalışmaların yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Diğer yandan anne-babalar eğitim düzeyi ne olursa olsun zaman zaman sağlıklı ebeveyn olmakla ilgili zorlanmalar yaşayabilmekte ve uzman desteğine ihtiyaç duymaktadırlar. Bu çerçevede aile danışmanlığı alanın bu konuya da eğilmesi ve aile danışmanlığı çalışmalarının toplumda yaygınlaştırılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.
2. Affedicilik, öznel iyi oluşta anlamlı bir değişken olarak bulunmuştur. Affetmek bireyin olumsuz yaşantılarına yönelik bilişsel bir yeniden anlamlandırma ve duyuşsal olarak rahatlamasına yol açan bir olgudur. Bu çerçevede, özellikle okullarda yürütülen rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde, bu duyuşsal becerinin kazanımına yönelik yapılacak grup çalışmalarının gerekli olduğu ifade edilebilir. Yine affedilmeye yönelik olan bireyin yaşantısı daha derinlerde ise bireyin psikolojik destek almasının yararlı olacağı düşünülmektedir.
3. Yürütülen bu araştırmada cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, anne ve babanın eğitim düzeyi değişkenlerinin öznel iyi oluşta anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Benzer değişkenlerin, farklı örneklem grupları ile yapılacak başka çalışmalarda ele alınmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
4. Nicel desende yürütülen bu çalışmada elde edilen bulguların nedenlerinin ortaya konulması adına nitel veya karma desenlerle yürütülecek çalışmalarının da alanın zenginleşmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
5. Kardeş sayısı ve anne-baba eğitim durumunun yapılacak diğer araştırmalarda sosyo-kültürel bağlamda değerlendirilmesinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

5. EKLER

EK 5.1. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Yaşınız:

2. Cinsiyetiniz: kadın erkek

3. Eğitim durumunuz: öğrenci mezun

4. Kardeş Sayısı:

Kardeşim Yok

1 kardeşim var

2 kardeşim var

3 kardeşim var

4 kardeşim var

5 ve üzeri kardeşim var

5. Annenizin eğitim durumu:

Okur-Yazar değil

Okur-Yazar

İlkokul

Ortaokul

Lise

Üniversite

6. Babanızın eğitim durumu:

Okur-Yazar değil

Okur-Yazar

İlkokul

Ortaokul

Lise

Üniversite

EK 5.2. AİLE ORTAMI ÖLÇEĞİ

	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Ailemizde faaliyetler oldukça dikkatli planlanır.	1	2	3	4
2. Aile üyeleri duygularını açıkça ifade eder.	1	2	3	4
3. Ailemizde kurallara uyulmaya çok dikkat edilir.	1	2	3	4
4. Ailemizle ilgili kararlar daha çok büyükler tarafından verilir.	1	2	3	4
5. Bizim ailede bireyler kendi sorunlarını kendileri hallederler.	1	2	3	4
6. Bizim evde işler belirli bir düzene göre yapılır.	1	2	3	4
7. Evde birbirimize kişisel sorunlarımızı anlatırız.	1	2	3	4
8. Aile üyelerinin 'doğru ve yanlış' hakkında kesin düşünceleri vardır.	1	2	3	4
9. Aile üyeleri gerçekten birbirine destek olurlar.	1	2	3	4
10. Birbirimizle konuşurken ne dediğimize dikkat ederiz.	1	2	3	4
11. Bizim ailede herkese verilecek bol zaman ve ilgi vardır.	1	2	3	4
12. Bizim ailede canımız ne isterse yapabiliriz.	1	2	3	4
13. Ailemizde birlik ve beraberlik duygusu vardır.	1	2	3	4
14. Ailemizde uyulması gereken kurallar vardır.	1	2	3	4

Açıklama: Bu ölçekte kişiliğinizin ve yaşamınızın çeşitli yönlerine ilişkin ifadeler bulunmaktadır. Bu ifadeleri tek tek okuyarak, ifadenin size ne derece uygun olduğuna karar veriniz. İfade size “ tamamen uygunsu ” (5); “ çoğunlukla uygunsu ” (4) “ orta derecede uygunsu ” (3); “ biraz uygunsu ” (2); “ hiç uygun değilse ” (1) numaralı boşluğun altına (X) işareti koyunuz. Lütfen tüm ifadelere boş bırakmadan cevap veriniz.	HIÇ UYGUN DEĞİL	BİRAZ UYGUN	ORTA DERECEDE UYGUN	ÇOĞUNLUKLA UYGUN	TAMAMEN UYGUN

15. Ailemizde kararlaştırılmış bir şeyin tam zamanında yapılması (dakiklik) çok önemlidir.	1	2	3	4
16. Bizim ailede kurallar oldukça katıdır.	1	2	3	4
17. Ailemizde üyelerim sormadan karar değiştirmesi olumsuz karşılanır.	1	2	3	4
18. Aile üyeleri kırgınlıklarını açıkça gösterirler.	1	2	3	4
19. Ailece temiz ve düzenli insanlarız.	1	2	3	4
20. Ailemiz bizi kendimize yeterli olmaya teşvik eder.	1	2	3	4
21. Ailemizde sesimi yükselterek bir şey elde edemeyeceğimize inanırız.	1	2	3	4
22. Ailemizde her bireyin görevi açıkça belirtilmiştir.	1	2	3	4
23. Ailemizde bir anlaşmazlık olduğunda bunu çözmek ve huzuru sağlamak için çaba sarfederiz.	1	2	3	4
24. Birbirimizle gerçekten iyi geçiniriz.	1	2	3	4
25. Bizim aradığımız bir şeyi yerinde bulmak zordur.	1	2	3	4
26. Aile üyeleri karşılaştıkları sorunları kendi aralarında hallederler.	1	2	3	4

1. Geleceğe yönelik planlar yapmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5
2. Yaşamımda zevk alarak yaptığım etkinlik sayısı azdır.	1	2	3	4	5
3. Genel olarak kendimi neşeli hissediyorum.	1	2	3	4	5
4. Geriye dönüp baktığımda istediklerimin çoğunu elde edemediğimi görüyorum.	1	2	3	4	5
5. Kişilik özelliklerimden genel olarak memnunum.	1	2	3	4	5
6. İstedğim nitelikte ve sayıda arkadaşım olmamasına üzülüyorum.	1	2	3	4	5
7. Günlük yaşamımdaki sorumluluklarımı başarıyla yerine getiririm.	1	2	3	4	5
8. Ulaşmak istediğim ideallerim var.	1	2	3	4	5
9. İlgi ve yeteneklerime uygun etkinliklerin yaşamımdaki yeri istediğim ölçüdedir.	1	2	3	4	5
10. Küçük sorunları bile büyütürüm.	1	2	3	4	5
11. Kendimi genel olarak canlı ve enerjik hissederim.	1	2	3	4	5
12. Yakın gelecekte yaşamımda güzel gelişmeler olacağına inanıyorum.	1	2	3	4	5
13. Kişilerarası ilişkilerde sıklıkla hayal kırıklığı yaşıyorum.	1	2	3	4	5
14. Yaşamıma beni ona bağlayacak anlamlar katmakta zorlanmam.	1	2	3	4	5
15. Beni eğlendiren faaliyetlere yeterince katılamıyorum.	1	2	3	4	5
16. Umutlarımın gerçekleşeceğine inanıyorum.	1	2	3	4	5
17. Mümkün olsa geçmiş hayatımı değiştiririm.	1	2	3	4	5
18. Ailemle olan ilişkilerimden memnunum.	1	2	3	4	5
19. Genelde hüzünlü ve düşünceliyim.	1	2	3	4	5
20. Yaşamımda yapmam gerekenleri düşünmek hoşuma gider.	1	2	3	4	5

21. Kendimi yalnız hissediyorum.	1	2	3	4	5
22. Amaçlarıma ulaşmak için çevremdeki olanakları etkili bir şekilde kullanabilirim.	1	2	3	4	5
23. Genel olarak kendimi huzurlu hissediyorum.	1	2	3	4	5
24. Başkalarının mutlu görüldüğü kadar mutlu olmayı isterdim.	1	2	3	4	5
25. Sorunları yaşamın öğretici ve doğal bir parçası olarak görürüm.	1	2	3	4	5
26. Çevremdeki insanların yaşamlarına imreniyorum.	1	2	3	4	5
27. Amaçlarıma ulaşmak için yeterince kararlı davranabilirim.	1	2	3	4	5
28. Yaşamımı genel olarak monoton ve sıkıcı buluyorum.	1	2	3	4	5
29. Sosyal ilişkilerimdeki girişkenlik yanımdan hoşnutum.	1	2	3	4	5
30. Kendime hedefler koymakta zorlanıyorum.	1	2	3	4	5
31. İç dünyanın zaman geçtikçe zenginleştiğini hissediyorum.	1	2	3	4	5
32. Tanıdığım insanların çoğundan daha fazla sıkıntım var.	1	2	3	4	5
33. Yaşamın zorluklarıyla baş etme gücüme güveniyorum.	1	2	3	4	5
34. Sevilen ve güvenilen biri olduğumu hissediyorum.	1	2	3	4	5
35. Geçmişte yaptığım hatalardan dolayı yoğun suçluluk duygusu yaşıyorum.	1	2	3	4	5
36. Serbest zamanlarımda zevkle vakit geçirecek bir uğraşı bulurum.	1	2	3	4	5
	HIÇ UYGUN DEĞİL	DİKKAZ UYGUN	DERECEDE UYGUN	ÇOGUNLUK LA UYGUN	UYGUN

37. Yaşamım başarısızlıklarla dolu.	1	2	3	4	5
38. Güçlükler karşısında çabuk pes ederim.	1	2	3	4	5
39. Çevremde ihtiyaç duyduğumda destek alabileceğim insanlar var.	1	2	3	4	5
40. Sıklıkla ümitsiz ve çökkün hissediyorum.	1	2	3	4	5
41. Okumak ve çalışmak benim için zevkli uğraşılardır.	1	2	3	4	5
42. İsteklerime ve değerlerime uygun bir hayat sürüyorum.	1	2	3	4	5
43. Ailemle olan ilişkilerimde sorunlar yaşıyorum.	1	2	3	4	5
44. Yaşama iyimser bir açıyla bakabilme yönümden memnunum.	1	2	3	4	5
45. Arkadaşlarıma kendimi istediğim gibi ifade edemiyorum.	1	2	3	4	5
46. Başkalarına yardım edebilme ve onlara destek olma becerimden hoşnutum.	1	2	3	4	5

EK 5.4. AFFEDİCİLİK ÖLÇEĞİ

Her sorunun karşısında bulunan; **(1)Hiç Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım (4) Katılıyorum ve (5) Tamamen Katılıyorum anlamına** gelmektedir. Lütfen her ifadeye mutlaka TEK yanıt veriniz ve kesinlikle BOŞ bırakmayınız. En uygun yanıtı vereceğinizi ümit eder katkılarınız için teşekkür ederim.

1	Bana yakın olan insanlar uzun süre kin tuttuğumu düşünür.	1	2	3	4	5
2	Bana karşı yaptığı tüm hatalara rağmen arkadaşımı affedebilirim.	1	2	3	4	5
3	Birisi bana kötü bir şekilde davranırsa, ona aynı şekilde davranırım.	1	2	3	4	5
4	İnsanlar bana karşı olan hatalarından olayı suçluluk duymasalar da onları affetmeyi denerim.	1	2	3	4	5
5	Genellikle onurumu inciten davranışları affedebilir ve onları unutabilirim.	1	2	3	4	5
6	İlişkilerimin çoğu bana acı yaşatmıştır.	1	2	3	4	5
7	Birisini affettikten sonra bile, gücendiğim şeyler çoğu kez aklıma gelir.	1	2	3	4	5
8	Sevdiğim birinin bile asla affedemeyeceğim bir şeyleri vardır.	1	2	3	4	5
9	Beni inciten insanları daima affetmişimdir.	1	2	3	4	5
10	Affedici bir insanım.	1	2	3	4	5

KAYNAKÇA

- Alpay, A. (2009). *Yakın ilişkilerde bağışlama: Bağışlamanın; bağlanma, benlik saygısı, empati ve kıskançlık değişkenleri yönünden incelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Akın, A., Akın, U., & Gediksiz, E. (2012, July). The validity and reliability of the Turkish version of the Forgivingness Scale. Paper presented at the International Counseling and Education Conference 2012 (ICEC 2012), May, 3-5, İstanbul, Turkey.
- Amato, P. R. and Keith, B. (1991). Parental divorce and well-being of children: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 110, 26-46.
- Ang, R. P. and Goh, D. H. (2006). Authoritarian parenting style in Asian societies: A cluster- analytic investigation, *Contemporary Family Therapy*, 28, 131-149.
- Arnett, J.J, (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties, *American Psychological Association*, 55, 469-480.
- Atak ve ark. (2016). Yetişkinliğe geçiş: Türkiye’de demografik ölçütler bağlamında kuramsal bir gözden geçirme, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*, 8, 204-227.
- Atak, H. & Çok, F. (2010). İnsan yaşamında yeni bir dönem: Beliren yetişkinlik, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17, 39-50.
- Aufseeser, D., Jekielek, S. ve Brown, B., (2006). The family environment and adolescent well-being: Exposure to positive and negative family influences, From Child Trends and the National Adolescent Health Information Center.
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior, *Child Development*, 37, 887-907.
- Baumrind, D. (1967). Child care practices anteceding three patterns of preschool behavior, *Genetic Psychology Monographs*, 75, 43- 88.
- Bugay, A. (2010). *Kendini affetmeyi yordayan sosyo-bilişsel, duygusal, davranışsal faktörlerin incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Bugay, A. ve Demir, A. (2012). Affetme Arttırılabilir mi? : Affetmeyi Geliştirme Grubu, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4, 96-106.
- Bugay, A. ve Demir, A. (2011). Hataya ilişkin özelliklerin başkalarını affetmeyi yordaması, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4, 8-17.

- Bugay, A. ve Demir, A. (2010). A Turkish version of Heartland Forgiveness Scale, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 5, 1927-1931.
- Bushi, B. (2016). *Üniversite öğrencilerinde yeme tutumu, anksiyete ve öznel iyi oluş düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). Veri analizi el kitabı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). Bilimsel araştırma yöntemleri (11. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cenkseven, F. ve Akbaş, T. (2007). Üniversite öğrencilerinde öznel ve psikolojik iyi olmanın yordayıcılarının incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3, 43-62.
- Cihangir-Çankaya, Z. (2005). *Öz belirleme modeli: Özerklik desteği, ihtiyaç doyumu ve iyi olma* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Coşkun, A. (2010). *Küçük yaşta yoğun spor yapan çocuklarda, bilişsel yapının ve motor gelişimin insan çizim ve motor gelişim testleriyle araştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Çivitçi, A. (2012). Üniversite öğrencilerinde genel yaşam doyumu ve psikolojik ihtiyaçlar arasındaki ilişkiler, *Ç. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, 321-336.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R.J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale, *Journal of Personality Assessment*, 49, 71-75.
- Diener E. and Diener, M. (1995). Cross-cultural correlates of life satisfaction and self-esteem, *Journal Of Personality and Social Psychology*, 68, 4,653-663.
- Diener, E., Wirtz, D., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D., Oishi, S., Biswas-Diener., R. (2010). New well-being measures: short scales to assess flourishing and positive and negative feelings, *Social Indicators Research*, 97, 143-156.
- Diener, E., Diener, M., & Diener, C. (1995). Factors predicting the subjective well-being of nations, *Journal of Personality and Social Psychology*, 69,851-864.
- Diener, E., & Eid, M. (2006). The finale: Take-home messages from the editors. In M. Eid & E. Diener (Eds.), *Handbook of multimethod measurement in psychology*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Diener, E., & Emmons, R. A. (1985). The independence of positive and negative affect, *Journal of Personality and Social Psychology*, 47, 1105-1117.

- Diener, E., Larsen, R. J., Levine, S., & Emmons, R. A. (1985). Frequency and intensity: Dimensions underlying positive and negative affect, *Journal of Personality and Social Psychology*, 48, 1253-1265.
- Doğan, T. (2006). Üniversite öğrencilerinin iyilik halinin incelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 120-129.
- Doğan, T. (2013). Beş faktör kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14, 56-64.
- Dost, M. T. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun bazı değişkenlere göre incelenmesi, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 132-143.
- Duman, S. (2016). Üniversite öğrencilerinde öznel iyi oluş ve benlik saygısının stresle başa çıkma tarzlarıyla ilişkisinin incelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Emmons, R. A., & Paloutzian, R. F. (2003). The psychology of religion, *Annual Review of Psychology*, 54, 377-402.
- Enright, R.D., & Fitzgibbons, R.P. (2000). Helping clients forgive: An empirical guide for resolving anger and restoring hope. Washington, DC: American Psychological Association.
- Erarslan Çapan, B. & Arıcıoğlu, A. (2014). Psikolojik sağlamlığın yordayıcısı olarak affedicilik, *e-International Journal of Educational Research*, 5, 70-82.
- Filiz, Z. (2011). Determining the parenting styles of university students through discriminant analysis and evaluating its relationship with self esteem, *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 7, 124-141.
- Gilbert, C. I., Baldwin, M. W., Baccus, J. R., Palmer, M. (2006). Parental recall, attachment relating and self-attacking/self-reassurance: Their relationship with depression, *British Journal of Clinical Psychology*, 45, 297-308.
- Gladding, S. T. (2015). Aile terapisi, tarihi, kuram ve uygulamaları (3. Baskı). (İ. Yıldırım, Çev.). Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve rehberlik Derneği Yayınları. (Orijinal çalışma basım tarihi 2011).
- Girgin- Büyükbayraktar, Ç., Bozgeyikli, H. ve Kesici, Ş. (2018). Gençlerin psikolojik ihtiyaçları nelerdir?, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8, 11-26.
- Gürses, İ. & Kılavuz, M. A. (2011). Erikson'un psiko-sosyal gelişim dönemleri teorisi açısından kuşaklararası din eğitimi ve iletişiminin önemi, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 20, 153-166.

- Gündoğdu, R. & Yavuzer, Y. (2012). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öznel iyi oluş ve psikolojik ihtiyaçlarının demografik değişkenlere göre incelenmesi, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 115-131.
- Härkönen, U. (2007). The Bronfenbrenner ecological systems theory of human development, *Scientific Articles of V International Conference*, pp. 1-17.
- İlhan, T. (2009). *Üniversite öğrencilerinin benlik uyumu modeli: Yaşam amaçları, temel psikolojik ihtiyaçlar ve öznel iyi oluş* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- İlhan, T. & Özbay, Y. (2010). Yaşam amaçlarının ve psikolojik ihtiyaç doyumunun öznel iyi oluş üzerindeki yordayıcı rolü, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4, 109-118.
- İkiz, E., & Totan, T. (2012). Üniversite öğrencilerinde öz-duyarlılık ve duygusal zekânın incelenmesi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 51-71.
- Jackson, T. (2007). Protective self-presentation, sources of socialization, and loneliness among Australian adolescents and young adults, *Personality and Individual Differences*, 43, 1552-1562.
- Jackson, L. M., Pratt, M. W., Hunsberger, B., Pancer, S. M. (2005). Optimism as a mediator of the relation between perceived parental authoritativeness and adjustment among adolescents: Finding the sunny side of the Street, *Social Development*, 14, 273- 304.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2012). *Benlik, aile ve insan gelişimi: Kültürel psikoloji* (3. Baskı). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Kapçı, E. G., Hamamcı, Z. (2010). *Aile işlevi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişki: erken dönem uyum bozucu şemaların aracı rolü*. Klinik Psikiyatri, 13, 127-136.
- Kapçı, E. G., Küçükler, S. (2009). Ana babaya bağlanma ölçeği: Türk üniversite öğrencilerinde psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17, 286-295.
- Kara, E. (2009). Dini ve psikolojik açıdan bağışlayıcılığın terapötik değeri, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2, 221-229.
- Kermen, U. (2013). *Üniversite öğrencilerinin ihtiyaç doyumunu ve öznel iyi oluş düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Kulaksızoğlu, A. (1998). *Ergenlik psikolojisi*. Remzi Kitabevi. İstanbul. 6. Basım, 2004.
- Lucas, R. E. and Diener, E. (2004). Encyclopedia of applied psychology. (ed. in chief Charles Spielberger)., *Elsevier Academic Press.*, 3, 669-676.

- Macaskill, A. (2005). Defining forgiveness: Christian clergy and general population perspectives, *Journal of Personality*, 73, 1238-1265.
- McCullough, M. E. (2000). Forgiveness as a human strength: Theory measurement and links to well-being, *Journal of Social and Clinical Psychology*, 19, 43-55.
- McCullough, M.E., Pargament, K.I., & Thoresen, C.E. (2000). The psychology of forgiveness. In M.E. McCullough, K.I. Pargament & C.E. Thoresen (Eds.), *Forgiveness: Theory, Research and Practice*. New York: Guilford Press.
- Miller, S.A. (1995). Parents' attributions for their children's behavior, *Child Developments* 89, 1057-1434.
- Mistler, B. A. (2010). *Forgiveness, perfectionism, and the role of self-compassion*. (Unpublished PhD Thesis). Gainesville, University of Florida.
- Morsünbül, Ü. (2013). Are they emerging adults or emerging adults who are university students? An investigation through risk taking and identity development, *Elementary Education Online*, 12, 873-885.
- Neff, K. D., & Pommier, E. (2013). The relationship between self-compassion and other-focused concern among college undergraduates, community adults, and practicing meditators, *Self and Identity*, 12, 160-176.
- Ocak, H. (2011). Bir ahlak felsefesi problemi olarak erdem kavramına yüklenen anlamın İlkçağ'dan Ortaçağ'a evrimi, *FLSF (Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi)*, 11, 79-101.
- Obalar, S. & Ada, S. (2010). Ekolojik bakış açısı ve sosyal kapital kuram çerçevesinde öğrencilerin ilk okuma yazma becerilerinin incelenmesi, *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 32, 141-168.
- Pantke, R. & Slade, P. (2006). Remembered parenting style and psychological wellbeing in young adults whose parents had experienced early child loss, *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 79, 69-81.
- Ryff, C. D. (1995). Psychological well-being in adult life, *Current Directions in Psychological Science*, 4, 99-104.
- Rye, M. S. & Pargament, K. I. (2002). Forgiveness and romantic relationships in college: Can it heal the wounded heart?, *Journal of Clinical Psychology*, 58, 419-441.
- Sarı, E. (2014). Affetmenin kendini gerçekleştirme üzerindeki etkileri, *İlköğretim Online*, 13, 1493-1501.

- Sarı, İ., Yenigün, Ö., Altıncı, E. E., Öztürk, A. (2011). Temel psikolojik ihtiyaçların tatmininin genel öz yeterlik ve sürekli kaygı üzerine etkisi (Sakarya Üniversitesi Spor Yöneticiliği Bölümü Örneği), *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9, 149-156.
- Sarıca, H. (2011). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi olma düzeylerinin kişilik özellikleri ve öz-anlayış açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Sarıçam, H., & Akın, A. (2013). Affedicilik ölçeğinin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması, *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 37-46.
- Sarıçam, H., & Biçer, B. (2015). Affedicilik üzerinde ahlaki değer ve öz-anlayışın açıklayıcı rolü, *GEFAD / GUJGEF*, 35, 109-122.
- Saygın, Y. (2008). *Üniversite öğrencilerinin sosyal destek, benlik saygısı ve öznel iyi oluş düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Scollon, C. N., Diener, E., Oishi, S., Biswas-Diener, R. (2005). An experience sampling and cross-cultural investigation of the relation between pleasant and unpleasant affect, *Cognition and Emotion*, 19, 27-52.
- Şendil, G. (2003). *Çocuk, ergen ve anne-baba*. İstanbul: Santay Yayınları.
- Scollon, C. N., Diener, E., Oishi, S., Biswas-Diener, R. (2005). An experience sampling and cross-cultural investigation of the relation between pleasant and unpleasant affect, *Cognition and Emotion*, 19, 27-52.
- Şahin, G. N. (2011). *Üniversite öğrencilerinin kendini açma, öznel iyi oluş ve algıladıkları sosyal destek düzeylerinin karşılaştırılması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Taysi, E. (2007). *İkili ilişkilerde bağışlama: İlişki kalitesi ve yüklemelerin rolü* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Terzi, Ş. (2005). *Öznel iyi olmaya ilişkin psikolojik dayanıklılık modeli* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Toprak, Handan (2013). An outlook on forgiveness in counseling process, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 115-131.
- Toussaint L, & Friedman P (2009). Forgiveness, gratitude, and well-being: The mediating role of affect and beliefs, *J. Happiness Stud.*, 10, 635-654.
- Türkmen, M. (2011). *Öznel iyi oluşun yapısı ve anababa tutumları, özsaygı ve sosyal destekle ilişkisi: Bir model sınaması* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Usluer, S., (1989). *The realibity and the validity of the Turkish Family Environment Questionnare*. (Master Thesis). Bogaziçi University,.
- Ümmet, D. (2007). *Üniversite öğrencilerinde sosyal kaygının cinsiyet rolleri ve aile ortamı bağlamında incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Windle, G. and Woods, B. (2004). Variations in well-being: the mediating role of a psychological resource, *Ageing and Society*, 24, 583-602.
- Young, M. H., Miller, B. C., Norton, M. C., Hill, E. J. (1995). The effect of parental supportive behaviours on life satisfaction of adolescent offspring, *Journal of Marriage and the Family*, 57, 813-822.
- Zhang, L. and Leung, J. (2002). Moderating effect of gender and age on the relationship between self-esteem and life satisfaction in mainland China, *International Journal of Psychology*, 37, 83-91.

